

ȚARA DE MÂINE

Revistă de probleme sociale, politice și economice

ANUL IV.
No. 1—2

Ian. — Febr.
1 9 3 8

S U M A R :

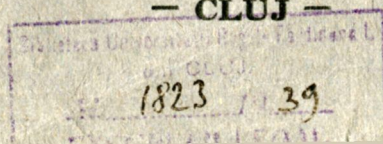
- „Avertisment Europei” *Victor Jinga*
Școala Statului nostru de mâine *I. Georgescu*
Libertatea de gândire * * *
Problema refacerii economice a
țărilor din Bazinul dunărean *Dr. Aug. Tătaru*

Insemnări:

În al patrulea an; Democrația, țapul ispășitor al agramațiilor; Datoria democrațiilor; Cât costă Abisinia?; Pământul și țărani; Congresul țărănimii poloneze; Conferința tinerețului din țările dunărene; Puterea de cumpărare a agriculturilor

Prețul Lei 10

— CLUJ —

„Avertisment Europei“

În ordinea întâmplării faptelor, aceste rânduri poate vin cam târziu. Credem însă că nu aceasta interesează; important este ca ideea cuprinsă într-o narațiune să-și păstreze actualitatea. Și de acest fapt nu ne putem îndoi. „Avertismentul“ lui Thomas Mann este și acum de mare actualitate.

Thomas Mann, german de vîrstă veche și autentică, scriitor de nume mondial, a nfruntat — cu atitudinea și cu scrisul — regimul hitlerist. S'a expatriat și locuiește în Elveția. Averea lui din Bavaria a fost sechestrată, i-s'a retras dreptul de naționalitate germană, retrăgându-i-se și titlul de doctor „honoris causa“ al universității din Bonn.

În 11 Decembrie 1936 decanul facultății de filozofie din Bonn îi aduce lui Thomas Mann la cunoștință, că „facultatea s'a văzut în obligațiunea de a vă șterge din lista doctorilor honoris causa, în urma excomunicării voastre naționale“.

La sfârșitul lui Decembrie Th. Mann răspunde decanului dela Bonn:

„Universitățile germane — spune Th. Mann — printr'o neînțelegere înspăimântătoare a ceasului de față, se fac complice cu toate forțele răufăcătoare cari surpă temeliile moralei, ale culturii și ale economiei germane, devenind într'o oarecare măsură solul de unde aceste forțe se alimentează“..... „Cum ași fi putut eu să rămân mut, să accept să tac pentru totdeauna în prezența răului ireparabil ale cărui victime zilnice sunt în țara mea corpul și sufletul, spiritul, justiția și adevărul? Cum ași fi putut eu trece sub tăcere pericolele teribile pe cari le aduce în Europa acest regim distrugător al omului, care nesocotește toate exigențele ceasului de față? Acest lucru nu era cu putință.... Vremea nu este prea departe când poporul german va refuza cu ultima sa energie, de a fi identificat cu acești oameni cărora hazardul le-a dat acum puterea“.

Marele scriitor execută, necruțător, pe actualii conducători ai Germaniei. „Ce au făcut ei — se ntreabă Th. Mann — în mai puțin de 4 ani din Germania? Inarmările au ruinat, din punct de vedere moral și economic, țara. Nimeni nu iubește această țară.... Scopul suprem al statului național-socialist este de a face din Germania un instrument de război, docil, interzicând orice gândire critică, mânat de o ignoranță oarbă și fanatică, deși nici un popor nu este astăzi mai puțin dispus pentru război, mai incapabil de a suporta războiul ca poporul german“.

„Cele vre-o 10 la sută din profitorii regimului, cari nici ei nu cred decât pe jumătate, nu ar fi suficienți pentru a câștiga războiul. Majoritatea națiunii nu ar vedea decât ocaziunea de mult așteptată de a scutura un jug rușinos. La prima defecțiune, războiul strein s'ar transforma în război civil“ — spune Th. Mann.

„Dumnezeu să ajute țara noastră cufundată 'n întuneric și abătută dela drumul său și să o învețe să facă pace cu altele și cu sine însași“ — încheie Th. Mann scrisoarea sa către decanul din Bonn.

Am reprodus numai câteva fraze din scrisoarea lungă și de un înalt conținut etic a marelui scriitor expatriat către decanul facultății de filozofie din Bonn. Thomas Mann a trecut de vârsta de 70 de ani; am putea spune, un om bătrân, dacă gândirea sa nu ar fi păstrat seninătatea, intransigența și vigoarea specific tinerească. Marele pribeag n'a consimțit să tacă, conștiința lui nu i-a îngăduit să fie laș, ca atâția dintre intelectualii germani. Când Germanii au împins cu o bună distanță hotarele țării lor spre noi, avertismentul unuia dintre cei mai distinși gânditori ai acestui popor trebuie să-l ținem în seamă.

Din volumul de unde am reprodus părțile de mai sus putem desprinde încă un mănunchiu de gânduri profunde și semnificative.

Scriitorul se consideră complet integrat în spiritul vremii lui. „Acela care se separă de timpul său nu poate lua poziție față de acesta“, — susține Mann.

Judecata lui despre tineret este severă. „Tinerii — spune Mann — nesocotesc cultura în sensul ei cel mai ridicat, cel mai profund. Ei nu mai știu nimic din răspunderea individuală, găsindu-și toate comoditățile în viața colectivă“.... „Tineretul nu aspiră decât să se cufunde în massă, dispensându-se de orice aprofundare personală a sensului grav al vieții“. Desigur, în părerile lui Mann s'a reflectat imagina disciplinei automate, geometria defilărilor și manifestațiilor tineretului hitlerist.

„Epoca noastră a creat un idealism romantic, oamenii ne-mai dându-și seama de pericolele cari le reprezintă pentru umanitate și cultură orice antiintelectualism al inteligenții“.... „Trebuie să constatăm că a lipsit sentimentul responsabilității acelor cari pretind a prețui spiritul; ei n'au văzut că valorile morale sunt inseparabile de valorile intelectuale; ele cresc și decad împreună și disprețul rațiunii atrage cu sine ruina moralei“.

Th. Mann biciuește exaltările, voind să repună în drepturile ei rațiunea. Eroismul facil îl detestă. „În orice caz — spune Mann — nu se poate constata eroismul în stilul nou al unei politici de asasinat care nu este decât creațiunea fanatismului. Pentru a înțelege ce este eroismul, trebuie să ne ridicăm la un

nivel moral care depășește cu mult filozofia care face din violență și din minciună principiile fundamentale ale oricărei vieți“.

Mica burghezia exaltată a înlocuit, în Germania, adevărul cu mitul. Ori, numai adevărul este capabil să exalte viața. Elementara îndatorire de a căuta și de a afirma adevărul, este, în Germania de astăzi, o supremă îndrăzneală, care se sancționează pe loc. În această privință, cele ce se petrec astăzi în Rusia Sovietică nu se deosebesc prea mult.

„Principiul libertății, al toleranței și al liberului examen nu are dreptul de a se lăsa exploatat de fanatismul fără rușine al dușmanilor săi. Umanismul european — se întreabă Mann — a devenit incapabil de o resurecțiune care să redea acestor principii valoarea lor combativă? Dacă el nu mai este capabil de a avea conștiința de sine, de a se pregăti pentru lupta de reînnoire a forțelor sale vitale, atunci el va pieri și cu el Europa, al cărei nume nu va fi decât o expresie pur geografică și istorică. Și nu ne va mai rămâne decât să căutăm de aci înainte un refugiu dincolo de timp și de spațiu“.

Ori, acest dinamism al principiilor reținute de Mann este deseori deficitar. Ele vor trebui să se așeze în ofensivă; altfel se vor prăbuși definitiv.

Th. Mann acordă întreaga însemnătate factorului politic. „Problema omului se pune astăzi cu o gravitate mortală sub forma sa politică. Cum ar fi permis poetului să se eschiveze, el pe care destinul și natura sa l-au plasat în postul cel mai expus al umaniității“.... „Poetul care eșuiază — continuă Mann — în fața problemei umane, pusă sub formă politică, nu este numai un trădător față de cauza spiritului în profitul interesului, ci este și un om pierdut“.

Th. Mann dă avertisment gânditorilor asupra vinei ce ar avea-o de a sta departe de frământările politice în cari se plămăște destinul umanității zilelor noastre.

Marele scriitor german nu ezită să-și spună cuvântul și asupra celor ce se petrec astăzi în Spania.

„Ceiace se petrece în această țară — spune Mann — constituie cel mai imund scandal al istoriei umane“.... „Toată lumea știe cât de puțin revoluționare erau reformele frontului popular spaniol, această alianță a republicanilor și a socialistilor consacrate de o victorie electorală decisivă și legitimă“.... „Ei, „naționaliștii“, ascund instinctele cele mai josnice sub masca ideilor de cultură, Dumnezeu, ordine și patrie. Un popor care trăește sub jugul unei exploatare din cele mai reacționare, dorește o existență mai umană, o ordine socială care să-i permită de a se face mai demn de propria sa umanitate“.... „O rebeliune a generalilor în serviciul vechilor forțe exploatare izbucnește cu complicitatea streinătății“.... „Impotriva poporului care luptă cu desperare pentru libertatea sa și drepturile sale

umane, se aduc, în bătălii, trupele propriilor lor colonii. Avioanele de bombardament streine distrug orașele, asasinează copiii. Și toate acestea se numesc „naționalism”. Aceste crime strigătoare la cer se comit în numele lui Dumnezeu, al ordinii și al moralei”.

Și acum, când trupele coloniale și germano-italiene ale lui Franco, „naționalistul”, cuceresc tot mai mult teren în Spania nenorocită, nu trebuie uitat de unde s'a plecat, împotriva cui și de ce s'a pornit război și cu cine îl face Franco. Chiar dacă isbânda „naționalismului” spaniol va fi completă, din lașitate nu trebuie să se nesocotească elementele esențiale ale acestei nenorocite încăerări civile. Spania nu se va liniști, nu poate să se liniștească. După un armistițiu mai lung sau mai scurt războiul civil va reîncepe; forțele ce vor fi atunci în luptă vor duce la rezultate de neprevăzut. În viața unui popor poate întârzia biruința adevărului, dar el nu poate fi stărpit pentru totdeauna.

S'ar crede, poate, de unii, că Th. Mann vorbind așa după cum am văzut mai sus, ar fi determinat la aceasta de credința lui socialistă. El ține să ne lămurească și în această privință.

„Eu m'am întrebat adesea — spune scriitorul — dacă aș putea să mă consider socialist. Eu nu ader la concepția marxistă ortodoxă a culturii. Eu nu pot considera economia și lupta de clasă ca realități fundamentale ale vieții și să nu văd în operele spiritului și ale culturii decât o „suprastructură ideologică”. Din punct de vedere istoric ar putea să fie în această concepție ceva adevărat, însă, după părerea mea, operele spiritului nu aparțin niciunei clase, fie în domeniul științific, fie în domeniul artistic. Nu poți să-ți dai seama, numai din punctul de vedere al clasei, de marile descoperiri și invențiuni ale științei, de operele unui Newton sau ale unui Einstein și chiar de progresele fulgerătoare ale tehnicii. Acestea sunt opere libere ale umanității și mai mult, sunt opere ale spiritului, ale filozofiei și ale artei, de cari sunt legate în mod necesar o emancipare, o eliberare de orice origine sau de orice clasă. Marii artiști și marii gânditori au fost totdeauna, într'o oarecare măsură, copiii pierduți ai clasei lor. Eu mă gândesc la avântul luat de spiritul lui Goethe, acest fiu de patrician francfurtez, sau la elanul unui spirit ca acela al lui Nietzsche, descendent din pastori protestanți. Trebuie să recunoștem că aceste destine victorioase sau tragice n'au nimic aface cu burghezia și că gândirea liberă și îndrăzneată, conștiința, cunoașterea, sunt valori umane cari nu sunt produsul cutărei sau cutărei clase. Trebuie să fim convinși de acest adevăr”.

Poziția politică și socială a lui Mann este clară. Atitudinea lui nu este determinată de vreun sectarism de partid sau de concepție politică. El gândește și scrie ca om, suprem atribut pe care îl poate avea cineva pentru a se rosti despre lucrurile lumii acesteia; ca om și ca gânditor Mann se consideră eliberat

de prejudecățile și restricțiunile cari stăpânesc pe cei mai mărunți. Dreptul de a vorbi respectat oamenilor și Țării sale este de esența ființelor superioare; și Th. Mann dovedește a fi dintre acestea.

Deși nu este adept al materialismului istoric ortodox, totuși Mann nu îl nesocotește în totul. „Materialismul poate avea — spune Mann — un fundament spiritual idealist și religios mai real decât sentimentalismul pretențios al acelor cari disprețuiesc materia. Materialismul nu însemnează deloc o degradare a spiritului; el însemnează voința de a pătrunde cu umanitate materia“.

Oprim, aci, înseilarea gândurilor bătrânului scriitor expatriat. Deși a trecut mai bine de un an de când el le-a împărtășit altora, totuși ele își păstrează întreaga actualitate.

Germanii nu au renunțat deloc la îndrăsnelile lor impetuoase; în răstimpul ce a trecut de când Mann a scris cele de mai sus sfidările Germaniei au fost aruncate, din plin, în obrajii celorlalte națiuni, cari cred că fac operă cuminte, de buni pacifiști, tolerând prologul îndrăsnelilor cari vor duce — dacă vor continua — în mod inevitabil la război. Unul dintre cele mai luminate capete ale Germaniei de astăzi a dat lumii un avertisment. Va fi, el, oare, înțeles?

Noi, Românii, am învățat oare din trecutul nostru ca să ne dăm după cel care, întâmplător, e mai tare? Ce însemnează tăcerea oamenilor noștri cu răspundere față de megalomania germană în drumul ambițiilor careia suntem așezați noi, Românii, în primul rând? Expansiunea germană nu se va încerca nici spre Franța, nici spre Italia și nici spre Țările scandinave; ea se va strecura și apoi va răbufni spre sud-estul Europei, prin țările cari au, cât de cât, o oarecare populație nemțească, care va servi ca pretext, spre țările cari au materii prime, în primul rând grâu și petrol. Nemții începuseră, înainte de război, ofensiva în Vechiul Regat; de ce n'ar continua-o.

Noi, Românii, avem destinul nostru; el nu s'a întâlnit niciodată cu acela al Nemților. Socotelile negustorești — import-export, etc. — n'au ce căuta în trasarea drumului pe care o națiune trebuie să apuce într'un moment istoric al existenței sale. Și ceasul de față are semnificație și conținut istoric. Impotriva sirenelor cotropirii noi trebuie să ridicăm glasul hotărât al unui neam care vrea să fie și să rămână liber pe voința și destinul său. Și aceasta cătră toate alte neamuri și împotriva tuturor, dar mai ales împotriva acelor cari prețuindu-se prea mult pe ele nesocotesc dreptul la viață al altora față de cari își etalează superioritatea care este numai cantitativă.

Să mulțumim germanului Thomas Mann pentru avertismentul dat Europei și mai ales popoarelor mai mici ale continentului cari au acelaș drept la libertate și independență ca și popoarele mari,

VICTOR JINGA.

Școala Statului nostru de mâine

Reorganizarea învățământului unui stat, pe lângă problemele strict școlare, pune în discuție cele mai de seamă probleme de orientare și de organizare de stat. Principiile teoretice și de organizare practică ale învățământului, se stabilesc de acord cu principiile ideologice și de organizare ale statului respective. Unde acest lucru a fost înțeles, învățământul s'a încadrat realităților statului și a contribuit mai mult ca oricare instituție la înnoirea statului. Dar, pe alocuri s'au produs și greșeli fundamentale. S'a încercat înfăptuirea unor stări de lucruri cu instituții streine prin organizare și structură de tendințele de înnoire ale statului și prin oameni vechi prin concepția și pregătirea lor.

Reorganizarea învățământului nostru de toate gradele și toate categoriile are, deci, în primul rând, un aspect politic de stat: stabilirea unui acord cu principiile generale de orientare ideologică ale statului, încadrarea lui în structura morfologică și funcțională a statului, după care se trece la organizarea propriu zisă, interioară, a sa. Așa dar, mai întâi stabilirea cadrului exterior. Deși acest punct de vedere poate fi criticat, el nu poate fi respins, deoarece este real. Școala, ca instituție socială, îndeplinește o foarte importantă funcție socială. De aici și necesitatea de a cunoaște mai întâi cadrul exterior în care se produce acțiunea școlii.

Sunt, desigur, și cazuri când școala vine în conflict acut și puternic cu tendințele noi ale statului politic. Uneori din motive întemeiate. Școala, în societatea modernă, este o instituție fundamentală. Din acest motiv, în general ea se opune tendințelor radicale de reformă. Mersul societății e evolutiv, treptat. Deși s'ar părea că instituția școlară este în capul instituțiilor de înnoire a statului, ea se adaptează mai prudent, este, am putea spune, mai conservatoare, caută să stabilească o legătură între ce a fost și ce va fi și o trecere fără turburări sociale mari. Ar fi, prin urmare, o funcțiune de echilibru.

Această concepție și adaptare a școlii este acceptabilă din mai multe puncte de vedere. Tendințele de înnoire se datoresc curentelor spirituale ale vremii. Se întâmplă că apar curente de reformism, care nu se potrivesc cu nimic structurii societății și stadiului ei de dezvoltare. Cum sunt utopiile adevărate,

nu cele declarate astfel de reacționari. În aceeași ordine de idei, se mai pot produce grave crize sociale, după urma unor curente de idei deadreptul opuse progresului social și uman chiar, în care timp conducerea politică poate cădea în mâna exponenților acestor idei. În astfel de împrejurări, școala nu se poate pune în serviciul unor periculoase aventuri sociale. Din contră. Pe de altă parte, școala mai trebuie să fie prudentă, spre a vedea cum fructifică sămânța tendințelor de înnoire. În ce măsură aceste tendințe sunt potrivite stărilor sociale și spirituale în general, ca să știe în ce măsură și cum să pregătească generația tânără în ordinea nouă a statului.

Nu putem concepe realizarea statului român de mâine, atât timp cât învățământul nostru public rămâne cu organizarea de azi. Chiar dacă am izbuti să schimbăm în întregime toate instituțiile statului, afară de învățământ, n'am realizat statul care-l vrem. Pentru că reacțiunea va avea o instituție puternică, prin care va zădărnici toate eforturile de reformă prin această școală. Toate regimurile politice radicale și revoluționare au acordat o deosebită atenție învățământului. Școala a fost dintre primele instituții, care a primit pecetea concepției și organizării noi. Așa s'a făcut în Rusia, în Italia, în Germania și așa se încearcă și în statele care tind să ajungă la regimuri radicale. Aceste regimuri politice au dat școlii până și concepțiile filozofice. Din școală au făcut cel mai vast laborator de pregătire a tineretului.

Acesta este, credem, primul adevăr al unei organizări complete a școlii.

O organizare sau reformă școlară are la bază trei temeuri: pedagogic, cultural și social-politic.

În opera de organizare școlară, pedagogia are un rol important. Atât în latura educației, cât și în cea a instrucției. În educație, stabilește scopuri și dă mijloacele cele mai potrivite de a ajunge la aceste scopuri; în instrucție, stabilește ce cunoștințe să se dea și cum să se dea. Ce cunoștințe să se dea în raport cu dezvoltarea psiho-fiziologică a copilului și în raport cu interesele sale. Cum să se dea aceste cunoștințe, adică metodele cele mai potrivite.

Din punct de vedere pedagogic, școala se orientează după specificul individualității. Pe măsură ce dezvoltarea inteligenței înaintază, se stabilește programa studiilor. Pe măsură ce interesele se manifestă, se îmbogățește și varietatea cunoștințelor. Prin urmare, cantitatea, calitatea și gradul de cunoștințe se dau potrivit individualității școlarului. Dar școlarul e purtător și de calități sociale. Cu aceasta, problema pedagogică a școlii se încadrează în complexul realităților sociale. Acest lucru se poate vedea mai ales din interesele și preocupările copilului, cât de mic ar fi el. Individualismul înțeles strâmt, a dăunat profund rezultatele școlii. Copilul manifestă interese

și preocupări, care sunt în strânsă legătură cu mediul său social. Așa dar, pedagogia încadrează educația și instrucția, școala, realităților sociale. O școală care n'are aderențe sociale, este în primul rând o școală nepedagogică. O școală americană, spre ex. — organizată după cele mai științifice principii pedagogice — nu va fi bună în China. Ea va fi streină de psihologia copilului chinez, streină de concepțiile poporului chinez, streină de interesele și preocupările ce se găsesc în acest loc.

S'ar putea ca temeiul cultural să fie trecut la discuția asupra temeiului pedagogic. O organizare școlară, din punct de vedere cultural, trebuie să fie la nivelul cultural actual al statului respectiv. Școala pleacă dela stările culturale existente, își stabilește baza pe aceste stări și tind spre realizări culturale cât mai superioare. Nu începem cu o organizare școlară ideală, ci cu una reală și tindem spre ideal. Organizările școlare potrivite într'un stat, cu un nivel cultural superior nouă, nu pot fi copiate la noi. Apoi, fiecare popor își are un specific al său de cultură, practică cu intensitate anumite forme culturale, are o concepție a sa despre faptul cultural. Dela toate acestea se pleacă și pe linia acestora acționează școala.

Dacă de temeiul pedagogic la noi s'a făcut atâta caz, cel social a fost deadreptul ignorat. În astfel de situație, punctul de vedere pedagogic a fost fals, sau necomplet. Individul nu este o realitate abstractă individuală, ci se încadrează în ordinea socială și materială și trăiește în acest mediu, cu preocupările și interesele sale spirituale și materiale. Și se pare că mijlocul prin care s'a încercat cu succes îndepărtarea școlii de realitățile în care este plasată, a fost concepția așa numitei școli „spiritualiste“. De îndată ce școala a căutat să țină seama și de contingentele social-economice, a fost acuzată de școală materialistă, de materialism istoric, de profesionalism și așa mai departe. Credem că după ce am constatat îndeajuns că școala „pedagogică“ (în realitate nepedagogică), a dat un grav faliment sub toate raporturile, psihologic, cultural, profesional și social, suntem îndreptățiți să stabilim o definiție mai cuprinzătoare școlii și o funcțiune mai importantă în cadrul statului. Credem, că în situația actuală, ca statul nostru să-și dobândească organizarea proprie și evoluția firească, este nevoie să facem din instituția școlară baza întregului stat, centrul de grupare și de coordonare a întregii vieți sociale. Cu cât aparatul statului se complică, se impune necesitatea unui centru ordonator al tuturor activităților. Raporturile de forțe sociale, de relații instituționale vor fi echilibrate și ordonate de învățământul de toate gradele și toate categoriile: teoretic, profesional și tehnic. Statele moderne vor simți ca necesitate de viața acest lucru. Altfel vor cunoaște mari frământări sociale.

Structura economică a unei societăți, felul de producție, schimb și consumație, determină influențe însemnate asupra

mentalității omului. Max Scheler a arătat că atitudinile, concepțiile de viață, până și conceptele filozofice, variază după clasele sociale. Fiecare clasă socială privește fenomenele și ideile prin prisma intereselor sale. Ceeace se explică și din punct de vedere psihologic. Și nu este școală pedagogică aceea care ignorează aceste considerațiuni.

La aceste constatări adăogăm că ramurile de activitate ale statului s'au dezvoltat în mare măsură strein de realitățile structurale și de nevoile colectivității sociale, strein de evoluția firească a statului (de ce și pentru cine?). Rezultă că învățământul să pătrundă adânc în realitățile sociale, pe care să le transforme, să creeze o ordine socială nouă și o spiritualitate și moralitate nouă. Este periculos a pleca numai dela psihologic, care ar putea să prejudicieze asupra realităților și tendințelor sociale. Noi insistăm pentru latura instituțională a faptelor. Pentru primatul instituțiilor, care sunt funcțiile vieții sociale.

Ne găsim în timpuri de mari prefaceri sociale. Din acest motiv, trebuie să accentuăm temeiul social-politic al organizării școlare. Școala este și un mijloc de emancipare politică și socială. Se poate realiza o ridicare culturală, profesională, fără și una politică socială?

În timpuri de prefaceri revoluționare, școala are un mare rol. Ne găsim și noi în aceste împrejurări. Să acordăm atenția cuvenită organizării școlare și să-i dăm funcțiunea pe care trebuie s'o îndeplinească. De ce să ne speriem de o acțiune radicală, menită să contribuie la organizarea propriei statului nostru? Față de fierberea politică și socială, să forțăm organizarea îndreptățită. După înfăptuirea fazei revoluționare — cuvântul acesta să nu trezească în mintea nimănui imagini înfricoșătoare; orice schimbare radicală, este prin această revoluționară — școala va deveni o funcție de grupare, echilibru și orientare, pentru celelalte funcțiuni sociale.

Pe scurt, ca principiu pedagogic, va lua de bază aptitudinile, speciale și generale, pe care să le transforme în capacități profesionale. O pedagogie antiburgheză înlătură prejudecata că clasele sociale de sus ar fi supradotate din punct de vedere psihic în raport cu celelalte. Alegerea sistemului de educație are o importanță covârșitoare. Prin educație se urmărește formarea personalității sociale, care are în centru iubire și devotament față de oameni și societate.

Ca principiu social, este pusă în slujba ridicării poporului, claselor de jos în primul rând, până la realizarea dreptății sociale. Înlătură deci, privilegiile de clasă, pentru care dă condițiuni materiale suficiente pentru oricine e capabil din punct de vedere al aptitudinilor să urmeze orice școală. Ceeace se poate numai extinzând gratuitatea completă, până și întreținere și haine, la toate școlile postprimare. Condițiile materiale

sunt vitale pentru o orientare și selecție științifică a capacităților. Atâta timp cât nu sunt condițiuni materiale de învățământ egale, cât gratuitatea învățământului nu se va extinde asupra tuturor școlilor, statul exercitând un control riguros, spre a garanta promovarea elementelor dotate; cât viața publică nu se va democratiza, școala românească nu va putea da rezultatele, pe care le așteptăm încă de mult dela ea. În sistemul de azi nu facem decât să consolidăm și mai mult poziția unei restrânse minorități sociale indiferent de naționalitate, care deține monopolul învățământului. Căci înzadar vom îndruma un copil lipsit de mijloace materiale către o anumită profesie prin școală, dacă nu-i permit mijloacele materiale și moravurile ce se practică în școală; tot așa pe unul cu o situație materială și poziție socială excelente, către o profesie manuală.

Gratuitatea întregului învățământ ar produce adânci modificări în mentalitatea societății românești și în structura economiei naționale. Ar fi o revoluționară schimbare socială. Dacă s'ar face în condițiuni de neclintită obiectivitate, ar însemna pentru stat o curajoasă și chibzuită intervenție. Acestei intervenții i-ar trebui, în primul rând, o tărie morală, care cu greu s'ar găsi la noi. Ar fi nevoie de o corectitudine superioară față de încercările disperate din două părți: una deposedată de un drept pe care-l monopolizase, cealaltă invitată pe neașteptate, fără pregătire, la prasnica acestă mare. (Cu alt prilej va oferi un plan de organizare și de lucru: creierea mediului oportun moral și a mijloacelor materiale cerute, găsirea soluțiilor problemelor, care ar rezulta după urma acestei radicale reforme, a diferitelor conflicte ce s'ar produce între școală, stat și societate).

Ca principiu social și economic, organizarea învățământului profesional și tehnic să se inspire neconținut și să țină contact cu cele trei mari ramuri ale economiei naționale: agricultura și comerțul. În special cu industria mică, comerțul mic, profesiunile mici — care au fost neglijate la noi, căci numai produsul mare a interesat.

După stabilirea proporționalității dintre învățământul teoretic, profesional și tehnic, se organizează fiecare din aceste categorii de învățământ potrivit profesiunilor și cererii pieții de muncă. Dar aici întâmpinăm o mare piedică: prejudecata socială asupra profesiunilor practice. Astăzi mai există încă muncă onorabilă și muncă neonorabilă, indiferent că acest lucru, în școală, e susținut într'un fel sau altul. Ministerul educației naționale, neîntârziat, să ofere egalitate de prestigiu tuturor școlilor noastre. Nu unele să fie considerate ca destinate unor privilegiați ereditari. Să ofere egalitate de condițiuni onorabile de muncă tuturor profesiunilor și salarizare potrivit muncii depusă. Salarizarea să se facă după criteriile ști-

ințifice. Statul, prin autoritatea sa, e dator să restabilească prestigiul școlilor și profesiunilor, știrbit prin acțiunea sa vinovată. Este absurd ca statul să ducă o politică școlară dăunătoare lui, să acorde privilegii morale și sociale unor școli și profesioniști, iar altora să le provoace stări de inferioritate.

*

În lumina considerațiilor de până aici — în linii foarte generale — vom încerca să arătăm în ce constă organizarea școlară, pe care o credem potrivită.

Incepem cu grădina de copii și școala primară.

În epoca aceasta de înnoiri a colectivităților, nu numai a individului, prin care trece Europa, rolul formării copilului mic într'un anume spirit, constituie o preocupare de seamă nu numai a pedagogilor, ci și a organizatorilor politici.

Epoca de înnoire a colectivităților, a popoarelor, când știut este că formarea omului de până acum a fost făcută în spirit individualist. Iată de ce acest obiectiv pare greu de atins. De aceea regimurile politice revoluționare se îndreaptă către generația tânără și acordă școlii primul rang în sforțările de reformă. Generația tânără e mai puțin contaminată de valorile culturii burgheze. Această generație, crescută în alte valori, va sfârși prin a se forma în spiritul pe care îl aduc aceste valori.

Se pare că rezolvarea problemei înnoirii popoarelor, a formării individului în spiritul acestei înnoiri, se obține și pe altă cale, decât cea a culturii spiritului: prin cultivarea corpului paralel cu cea a sufletului și într'un anumit raport. Deci, cultura sufletului și a corpului făcute paralel și prin anumite mijloace, duce la formarea omului nou, complet, care aduce cu sine înnoirea colectivităților. Această cultură este în afară de pregătirea profesională a fiecăruia. Se pare că în centrul problemelor acestora stă caracterul, iar caracterul s'ar forma pe calea culturii sufletului și a corpului. Cultura corpului ar urma să se facă cu intensitate și efect pentru caracter în prima tinerețe. Din două motive: pentruca să abată eul copilului dela stilul dat prin ereditate, care n'ar corespunde tendințelor noastre. În al doilea rând, pentru că în acest timp se poate mai ușor și cu efect sigur obține convertirea tendințelor ereditare și sublimarea energiilor în direcții voite. Făcute acestea după un plan riguros, se ajunge la formarea de colectivități noi: colectivitățile sociale.

De aceea rolul grădinii de copii și al școlii primare apare într'o lumină cu totul nouă.

Caracterul stând în centrul problemelor formării omului, iar în prima tinerețe caracterul formându-se mai mult pe calea cultivării corpului într'un anume fel, importanța grădinii de copii este considerabilă. De altfel unele cercetări științifice au ajuns la concluzia că formarea caracterului se face, în cea mai mare parte, în epoca copilăriei.

Ținând seama de mentalitatea familiei și de educația ce se dă în ea copilului, ca și de tendințele de înnoire socială a statului modern, grădina de copii are a se preocupa numai de cultura corpului, disciplinarea lui și activități psihice, care să se exteriorizeze prin activități fizice (corporale). Aceasta, pentru ca copiii să fie crescuți într-o atmosferă de unitate și de solidaritate socială. Virtuțile care sunt cultivate, vor fi cele sociale și morale. Copilul să ia cunoștință de ființa sa socială și de îndatoririle sale în cadrul unei societăți: cântece, jocuri, în comun, care să cultive spiritul social, organizarea socială, ajutorul mutual, iubirea aproapelui, camaraderia, conștiințozitatea și perseverența. Celelalte preocupări, streine de această atmosferă și de acest scop, n'au ce căuta în grădina de copii. Cunoștințele, învățătura, siluirea cu tot felul de proverbe și învățăturile morale, care politicesc, obosesc și deprind pe copil cu minciuna, cu sustragerea dela îndatoriri (fiindcă nu-i plac), n'au ce căuta în această comunitate de interese, jocuri activități, care cultivă tehnica și abilitatea mâinii. Tehnica și abilitățile mâinii pregătesc și tehnica scrisului de mai târziu.

Trecerea în școala primară se face pe neobservate. Obligația cărții și altor îndatoriri școlare nu apare bruscă și descurajantă, căci la început totul se dă sub forma jocului, desenului, cântecului, etc. Deprinderea scrisului se face pe calea aceasta, a desenului literelor și cuvintelor ca desen, nu ca litere propriu zise (calea inconștientului). Abia mai târziu se trece la citit, și din joc la socotit; abia după-ce s'a produs actul inconștient se trece la cel conștient. Întâi tehnica mâinii și în urmă a scrisului și numai după aceea se trece la actul înțelegerii, adică după ce s'a trecut peste actul deprinderii tehnice. Acest lucru înlesnește înțelegerea, care se face singură, nu concomitent cu deprinderea tehnică. Pe de altă parte, ținând seama ca inteligența teoretică este precedată de cea practică, că omenirea, din punct de vedere istoric, a avut mai întâi înțelegerea practică a lucrurilor dela care formă s'a trecut la forma înțelegerii teoretice, tot astfel și în ordinea individuală. Ontogenetic, inteligența practică precedează pe cea teoretică.

Comunitatea socială se prelungește și în școala primară, se schimbă numai cercul preocupărilor. În centrul organizării școlare primare, din punct de vedere pedagogic, stă dezvoltarea organismului psihofizic al copilului.

Școala primară, având un scop în sine, față de învățământul secundar, urmează să aibă o organizare potrivită acestui scop. În primele cinci clase se dau cunoștințe minimum indispensabile, legate cât mai strâns de activitate, pentru că dezvoltarea inteligenței trece dela faze practice spre cele teoretice. Partea doua, ciclul complementar, întregește primul ciclu și desăvârșește rostul adevărat al învățământului popular: pregătire de elemente capabile să închege gospodării organizate

și de a duce o vrednică viață cetățenească. Ține seama de spiritualitatea și practica locală (sat, orașel și oraș), pe care tinde să le ridice la un nivel superior. Cunoștințe puține, clare și folositoare; deprinderi bune și practice; sentimente sociale și naționale.

Structura simplă și specifică a satului nostru, lipsa instituțiilor publice și private de aci, largesc cu mult cadrul de activitate al școlii primare. Din acest motiv, școala noastră primară va avea și un scop social și economic, în afară de cel cultural. Fără a avea tendința de a lua de bază un punct de vedere strict material, școala primară a satului nostru, va trebui să se angajeze și în organizarea materială a țărănimii.

Intemeind școala poporului pe o concepție integralistă și utilitaristă, vom reuși să formăm cât mai complet personalitatea copilului, nu numai intelectul. Voința și caracterul se vor întări prin munca personală și productivă, prin conștiințiozitatea și răspundere, încredere și satisfacție morală. Munca este aceea care dă vieții o semnificație profund etică. Activitatea practică va salva pe o mulțime de școlari de a fi considerați ca leneși, sau neintelenți. La teme practice aceștia devin activi, inteligența lor se valorifică. Pentru că o parte din copii nu sunt dotați cu inteligență teoretică, ci au inteligență și aptitudini cu direcție practică. În felul acesta, devin elemente productive și li se poate face o corespunzătoare orientare profesională.

În același timp, nu poate ignora regulamentul interior, felul de conducere și metodele de lucru.

Organizarea școlii primare, potrivit celor spuse până aici, să se adapteze realităților și necesităților locale. Punct central în proiectul de organizare al învățământului primar al prof. D. Gusti. (Nu putem fi însă de acord asupra temeiurilor sociale și economice ale organizării sale școlare, cât și asupra conceptului de cultură și culturalizare a poporului). Deci, școală primară pentru sat, pentru orașele și orașe, adaptate realităților și nevoilor locale, cu consilii județene, regionale și generale, care să stabilească asupra programului și orarului. Din motive pedagogice — ca geneza și evoluția dezvoltării individualității psiho-fizice — propunem cinci ani pentru ciclul inferior și trei pentru cel complementar.

Ciclul complementar, va avea un caracter practic și un scop utilitarist. Nu pregătire pentru viață, ci trăirea vieții înseși. Partea teoretică e pe un plan secundar și numai pentru a completa pe cea practică. Ea să variează după anotimp (e vorba de sat). În timpul muncii, căci în acest ciclu va fi școala muncii, a ordinii și a îndatoririlor sociale, — se va preda ocazional și parțial cu lucrul. Vara, deci, vor fi un fel de consfătuire, ore de lectură, puține. Iarna, activitatea școlară va consta mai mult din cercuri de lectură, șezători culturale, la care poate participa orice cetățean.

Ca program: geografia economică a României cu comerțul ei intern și extern; istoria națională cu monetele ei principale politice, sociale și războinice, îndeosebi asupra întocmirilor sociale; învățământul civic și cultura socială, cu noțiuni generale, legislația cu care vine des în contact; lecturi cât mai multe asupra instituțiilor statului; geometrie aplicată; științe naturale aplicate la agricultură; cooperația să ocupe un loc de frunte pentru emanciparea economică și socială; medicina populară, etc. Cursul complementar va fi pe sexe. Programul pentru fete va diferi. La oraș un program stabilit de acord cu reprezentanții industriei și meseriilor locale, deoarece cei ce urmează la oraș cursul complementar, vor deveni meseriași și mici industriași.

Ca principiu de bază, școala primară se încadrează celorlalte inițiative culturale și sociale. Acțiunea sa se întregeste cu cea a căminelor culturale, caselor de sfat, ateneelor populare, bibliotecilor sătești. Acest lucru să facă parte din programul obligator al școlii, să nu fie lăsat pe seama activității extrașcolare. Colaborarea aceasta să formeze tocmai baza școlii primare. Coordonarea lucrărilor de colaborare să se facă intens iarna; vara cu instituțiile economice, la munca pe teren, pentru organizarea și raționalizarea muncilor agricole la sat. În timpul iernii, copilul, alături de săteanul maturi, să se inițieze în bunurile culturale, să-și facă educația socială și morală prin lectură, șezători, etc. Creațiile populare vor fi scoase la iveală. Circularea bunurilor culturale și premenirea culturală se intensifică. Programul de muncă pentru primăvară și vară, aici să se întocmească. În felul acesta sătenii vor folosi zilele de iarnă.

Și, ca într'adevăr acest curs complementar să fie un sistem de viață, preconizăm școala-fermă.

Desigur, școala fermă e cerută de mediul rural. (Atelierele de care s'a făcut atâta caz în ultima vreme, prea puțin își găsesc necesitatea în acest mediu. Numărul meseriașilor, în mediul sătesc, este destul de redus. Această chestiune prea puțin contează în lipsa de organizare a economiei satelor. Școala-fermă poate lua naștere fără cheltuieli de neînvinș. Ea va fi după structura și nevoile economice și sociale ale satului și regiunii. Deci, va adopta ramura de agricultură locală, pe care o va practica în fermă naționalizat. Se realizează totodată și un important deziderat al pedagogiei moderne: activitatea în comunități școlare cu autoconducere. *Mai întâi realizarea colectivă și apoi individualizarea acestor realizări.*

Sistemul de viață din aceste comunități de muncă se va întregi prin valorificarea produselor de către cooperativă. Conducerea fermei o va avea cooperativa. Ea vor conduce toate lucrările, aprovizionările, valorificările, prin elevi, direct. Satul va adopta experiența săvârșită de fiii săi.

Ca metoda de organizare: se va proceda pe centre, potri-

vit mijloacelor materiale și tehnice de organizare și de lucru, potrivit, deasemeni, personalului anume pregătit. Se va extinde treptat.

Evident, o astfel de școală, cere un învățător nou, cu o concepție nouă, pregătire specială, cu un duh nou. Reforma școlii normale, deci.

Continuarea școlii primare de către școlile superioare țărănești, e adânc simțită. Pentru că după terminarea școlii primare elevii se găsesc în pubertate și de aci trec în adolescență. Aici se pun bazele hotărâtoare ale caracterului psihologic și moral, se formează concepțiile fiecăruia, se orientează în profesiune și se încadrează social.

Ca metodă, pledăm pentru *metoda școală*. Pentru că avem de a face cu medii sociale înapoiate, cât și pentru că ea oferă rezultate bune și în mediile mai înaintate.

Cu un învățător nou, insuflit de credințe noi și înarmat cu pregătire adecvată, capabil să organizeze și să aplice planuri de muncă culturală, socială și economică, se poate, în cel mult zece ani, schimba înfașurarea celor aproximativ 15.000 de sate. Numai un efort *global* organizat și susținut cu entuziasm de oameni cu credință nouă, poate duce la progresul satelor. Altfel vom pune câteva petice noi pe un lucru vechi, și satelor li se va aplica mai departe o falsă cultură...

În mare, învățământul secundar ar avea trei ramuri principale: teoretic, profesional și tehnic.

Intrucât aceste ramuri pregătesc pentru profesii, fie că formează direct profesioniști, fie că dau numai o parte din pregătirea profesională, care urmează să fie întregită de un grad superior, copilul nu poate trece direct din școala primară în aceste ramuri de școli. Pregătirea profesională se întemeiază pe prezența aptitudinilor speciale și generale. Aptitudinile profesionale, prin cultivarea lor în școală, devin capacități profesionale, în care stadiul individului a devenit profesionist. Ori, la vârsta de 12—13 ani aptitudinile copilului nu s'au precizat bine. Apoi, unele aptitudini speciale, de bază în pregătirea profesională, apar mai târziu de această vârstă. Aptitudinile sociale și atitudinile de viață, concepțiile, abia pe la 16—17 ani încep a se forma. Tot la această vârstă s'au precizat relativ bine aptitudinile speciale, gândirea a atins un grad de maturizare, care-i poate oferi posibilitatea copilului de a pune probleme de viitor, să se gândească și să-și aleagă în mod conștient o profesiune. La aceasta vârstă se poate face orientare cu caracter definitiv. Abia acum elevii pot fi îndrumați cu suficiență certitudine științifică spre ramurile de învățământ corespunzătoare aptitudinilor și intereselor lor profesionale. Până la această vârstă avem *școala ucenică*.

Orice orientare profesională făcută mai devreme, constituie o eroare științifică. Mai ales când școala nu permite tre-

ceri la alte școli, reorientări, când orientarea angajează pe copil pentru întregul viitor profesional.

Școala unică este în așa fel organizată, încât copilul să aibă prilejul să vină în contact cu toate împrejurările, care să-i trezească toate potențele sale native; să parcurgă toate domeniile de cunoștințe și activități umane, pentru a se putea fixa asupra acelor ce corespund aptitudinilor și intereselor sale.

În ceea ce privește cunoștințele, se vor alege acele obiecte și cunoștințe, care vor excita toate funcțiunile sufletești. În acest timp să fie pus în fața câtor mai multe situații, să cunoască nevoile profesionale ale omului matur, spre a înțelege în mod concret cerințele diferitelor profesii, pentru care el are preferințe, să-și controleze singur posibilitățile sale în raport cu exercitarea acestor profesii. Să fie observat neconținut, iar observațiile să fie consemnate în fișa de observație. Activitățile practice, concepute și organizate în mod serios, nu improvizățiuni, completează partea de cunoștințe teoretice, trezesc aptitudinile practice și oferă un bun prilej pentru cunoașterea profesiunilor prin exercițiul direct și pentru îndrumarea profesională. Cu ajutorul conferințelor de explicare a activităților profesionale, broșuri, literatură, care să tratează despre diferitele profesii, cinematograf, tablouri, vizite în uzine, în întreprinderi de tot felul, etc., întregesc mijloacele de orientare profesională, de care ne putem servi în școală.

După terminarea acestei școli unice, care durează trei sau patru ani, ținând seama de consemnările în fiecare an în foaia de observație a fiecărui elev, de dorințele exprimate de elevi și de părinții sau tutorii lor, orientatorul școlar poate să îndrumeze profesional pe elevi în învățământul următor. Adică poate să îndrumeze cu suficientă precizie științifică pe elevi spre școlile teoretice, profesionale și tehnice.

Aceste trei ramuri mari de școli, vor avea două cicluri: unul inferior, care va cuprinde o introducere generală și cât mai completă în toate categoriile de studii teoretice și activități profesionale practice și tehnice. Al doilea ciclu, secundar superior, ar fi divizat în cât mai multe categorii, după cerințele profesionale. Spre exemplu, cel teoretic, în: modern și clasic, real și administrativ. Pregătirea învățătorului și a preotului formează categorii aparte. Pregătirea învățătorului se va face în școlile normale primare și continuată și desăvârșită în academii pedagogice. Pregătirea preotului, în seminarii teologice și desăvârșită în academiile teologice. — Învățământul practic profesional în: agricol, industrial, comercial, casnic etc. Cel tehnic în: mai multe ramuri potrivit tehnicii actuale de producție, prefacere, circulație și distribuție a bunurilor economice. Din învățământul secundar, pentru specializarea profesională într'un grad superior și pentru pregătirea oame-

nilor de știință, se trece în învățământul superior. Învățământul superior ar cuprinde: universități, pentru cei veniți din învățământul teoretic; școli superioare profesionale, pentru cei veniți din învățământul secundar profesional; școli superioare tehnice, pentru cei veniți din învățământul secundar tehnic; academii pedagogice și teologice, pentru cei veniți din învățământul normal și seminarial. Numai elementele superior dotate trec în învățământul superior, prin selecționare științifică riguroasă. Învățământul superior are rostul să creieze elemente menite să organizeze și să creieze (organizatori și oameni de știință). Cel secundar superior, să specializeze pe branșe de profesii; deci, de a forma buni specialiști. Iar cel secundar inferior, să formeze pentru categorii de activități și de profesii: angajații și profesioniștii formați în învățământul secundar inferior, profesional și tehnic, să poată fi întrebuințați după nevoie în cât mai multe activități și profesii, care nu cer abilități și specializări mari.

Trecerea în învățământul secundar inferior se face pe bază de orientare profesională. Potrivit aptitudinilor și intereselor profesionale, elevii care termină școala unică sunt îndrumați în categoria de învățământ corespunzătoare. Fiecare ramură de învățământ secundar are o structură și o organizare proprie scopului său. Fiecare ramură pregătește pentru anume categorii de profesii și activități. Fiecare școală se organizează în raport de pregătirea ce o cer profesiunile, pentru care pregătește școala respectivă. Prin urmare: structura se stabilește după cererea profesională, după cererea pieții muncii, a mâinii de lucru; felul organizării, după cerințele de pregătire calitativă profesională.

Școala are de satisfăcut două puncte de vedere — în aparență — opuse: individual și social. Școala de azi, „școala pe măsură“, cea care pleacă de la individualitatea copilului și o dezvoltă în direcțiile sale. Fiecare individualitate se potrivește unei activități, care valorifică potențele sale native și prin aceasta o încadrează și social. După cum se pare, pregătirea profesională, bazată pe orientarea și selecția profesională, sintetizează în mod armonios cele două realități: individuale și sociale.

Statul își organizează școala care satisface interesele sale actuale și tendințele sale de viitor. Războiul a pus o mulțime de probleme și pentru organizarea școlară. Între acestea, adaptarea la noile cerințe administrative, profesionale și de progres tehnic. Aparatul administrativ complicat, administrația publică schimbată, mărită și modernizată. Structura economiei noastre naționale schimbată, nevoile de exploatare multiple, cerința mâinii de lucru mărită considerabil. În asemenea împrejurări, organizarea școlară trebuia schimbată fundamental. Un argument și mai puternic pentru acordarea școlii realităților prac-

tice profesionale îl constituia progresul tehnic, pe care îl realiza în pas galopant știința practică. Tehnica producției, prefacerii materialelor, circulației și distribuției bunurilor economice a suferit o adevărată revoluție. În această direcție s'a realizat extrem de puțin prin organizarea școlară, pe care o avem. Nu mai putem rămâne la un stadiu de primitivism în ceea ce privește mijloacele de muncă și de pregătire profesională și tehnică. Știința a coborât din turnul său de fildeș în mijlocul realităților concrete. Institutele științifice universitare au coborât știința în solul realităților concrete, iau parte la organizarea și raționalizarea mijloacelor de lucru.

Se va proceda metodic și practic. Se vor stabili necesitățile aparatului administrativ al statului — capacitatea lui actuală și viitoare probabilă, — potrivit cărora se va fixa numărul de școli teoretice administrative, ca și populația lor școlară. Aici ar intra toate categoriile de funcționari administrativi publici și privați. Școlile administrative se vor organiza după felul și numărul funcțiilor administrative. Fiecare școală va pregăti pentru anume funcțiuni administrative. În nici un caz nu se mai poate prelungi starea actuală de lucruri, de a se pune funcționari după criteriul câtorva clase secundare sau o diplomă universitară. Neîntârziat să se creieze școli administrative, care să formeze funcționari de carieră, chemați să refacă aparatul administrativ al statului. E adevărat că avem și un număr din acestea, dar prea mic și numai pentru câteva categorii de funcțiuni administrative.

Învățământul secundar modern și clasic, va pregăti pentru cariera de profesor. Tot pentru profesorat mai pregătește și învățământul real. Acest învățământ mai pregătește pentru ingineri, fizicieni, chimiști...

Învățământul profesional împărțit în: agricol, comercial, industrial, etc. Urmează ca fiecare din aceste categorii să-și aibă mai multe categorii de școli, potrivit claselor de profesioniști și cererilor de muncă. Învățământul agricol, va avea școli de: agricultură generală, horticultură, viticultură, etc., după felul muncitorilor agricoli și nevoile agriculturii. La fel cel industrial și comercial. Și mai ales aici. Necesitățile sunt mari; posibilitățile viitoare de dezvoltare ale comerțului și industriei românești de dimensiuni deadreptul imense. Dar în învățământul tehnic?

Înainte de a se trece la organizarea învățământului secundar pe cele trei ramuri principale și subramuri, se vor studia: 1. cererile administrative, profesionale și tehnice actuale, adică piața muncii; 2. posibilitățile de dezvoltare viitoare a acestor ramuri de activitate; 3. se vor întocmi monografiile profesionale cel puțin pe categorii de profesioniști, până ce se va ajunge la monografia fiecărei profesii în parte.

În prezent nu dispunem de o situație a numărului profe-

siunilor, a cererilor și posibilităților viitoare. Aceste date se pot stabili prin cercetări statistice: locale, județene, regionale și generale. Vom arăta în altă parte cum. Și ce metodă să se întrebuințeze, ca să se poată cunoaște situația exactă și în întreprinderile private. Se trece apoi la studii profesionale și întocmirea monografiilor profesionale. Acestea se realizează prin studii științifice experimentale (institute psihotehnice), prin concursul tehnicienilor, patronilor și asociațiilor muncitorești. După aceea se trece la ajustarea organizării școlare, potrivit constatărilor.

Numai în felul acesta se va face o reorganizare adâncă și temeinică, altfel ne menținem în improvizațiuni, pentru care avem o deosebită slăbiciune. Acțiunea de improvizațiune, în opera de organizare școlară, a început, la noi, să devină un pericol național. Improvizăm pe o scară foarte întinsă.

Potrivit rezultatelor constatate prin cercetare, se stabilește structura învățământului secundar. Fiecare școală se organizează potrivit cererii și felului profesiunilor pentru care pregătește. Se evită astfel surplusul de profesioniști și necorespunzătoarea pregătire profesională. Ne vom feri de școlile cu caracter general, ca și de cele care pregătesc pentru profesioniști, care se deosebesc esențial una de alta. Trăim în epoca specializărilor și științificării activităților. Diviziunea muncii s'a mărit la extrem, profesiunile au atins un număr uimitor de mare. Să organizăm învățământul la acest nivel. Avem avantajul, pentru un timp, că la noi numărul profesiunilor, în raport cu alte state, e mai mic.

Programul teoretic și practic, al atelierelor, laboratoarelor, se stabilește de comun acord cu institutele de cercetări monografice profesionale, cu institutele statistice, asociațiile profesionale și muncitorești, reprezentanții instituțiilor administrative și întreprinderilor de tot felul. Se elimină toate umpluturile fără rost ale programelor actuale în raport de cerințele pregătirii profesionale și de condițiile de muncă ale pedagogiei moderne. Școala de azi nu este nici pedagogică, nici profesională.

Intrucât societatea modernă s'a complicat într-o măsură foarte mare, știința a creat omului posibilități de cercetare și exploatare foarte întinse, diviziunea muncii și numărul profesiunilor au crescut la o limită extremă, s'a simțit nevoia și aici de contribuția științei. Contribuția s'a dat prin organizarea științifică a muncii. Organizarea științifică a muncii înseamnă a organiza în așa fel munca, încât să obținem maximum de randament cu maximum de economie de energie. În cadrul organizării științifice a muncii se caută să se găsească mașina, instrumentul sau alt mijloc de muncă, cele mai potrivite pentru a obține maximum de randament cu minimum de consumare de energie umană și fizică (benzină, electricitate, etc.).

În centrul acestei probleme, știința modernă, pune pe om. Toate eforturile de organizare sunt aservite și adaptate omului pe de altă parte, prin psihotehnică, s'au studiat profesiunile. Fiecare profesiune își are caracteristicile sale, care cer în exercitarea lor anumite aptitudini. Factorul uman este încadrat în munca profesională prin orientarea și selecția profesională.

La baza întregului învățământ — mai ales că se va face o radicală ajustare a lui la împrejurările de viață de azi — va sta această idee, de organizare științifică a muncii. Prin psihotehnică, „omul potrivit la locul potrivit“, se va realiza ideea pedagogică. Mai întâi să găsim cadrul exterior cerut de societate, în care se poate încadra perfect orice individualitate (punctul de vedere pedagogic). Punctul de vedere profesional, întemeiat pe orientarea și selecția profesională, va împăca și cerințele individuale și pe cele social-economice. În cazul acesta, în școală se dă o științifică pregătire profesională, profesiunile vor fi exercitate în condițiuni superioare de muncă, vom avea numărul de profesioniști cerut, stabilitatea în profesiuni se va consolida, profesionistul va fi satisfăcut psihologic și moral, fiindcă și exercită profesiunea corespunzătoare aptitudinilor sale.

Am spus că învățătorul se pregătește în școala normală primară și în academii de pedagogie.

Școala normală primară, având unicul scop de a pregăti învățători, principiile ei de organizare rezultă din cum înțelegem funcțiunea de învățător. Complexul de împrejurări și de fenomene culturale și social-economice al societății românești de astăzi, este singurul în măsură să ne indice profesiunea învățătorului român.

Școala normală este un mediu organizat de formare de convingeri și de trăirea vieții, pe care o va duce învățătorul. Organizarea școlii normale, programa analitică, să fie adaptate scopurilor pe care le urmărește școala primară. În jurul a trei probleme centrale să se grupeze preocupările teoretice și practice ale școlii normale: culturale, pedagogice și sociale.

În cadrul problemelor culturale, învățătorul de mâine să se introducă în problemele culturale ale statului nostru, apoi să se inițieze în metoda de lucru, în meșteșugul culturalizării. În grupa problemelor psiho-pedagogice să se introducă în cunoașterea copilului prin cercetări și aplicații directe, cu ajutorul institutelor științifice, care au tot interesul să-și întindă cât mai mult cercetările. Problemele sociale sunt cele de care am vorbit la organizarea școlii primare. Dar învățătorul mai are nevoie să-și însușiască și o cultură generală, care să-i formeze cadrul larg de înțelegere al lucrurilor, să-l smulgă din rutină și particularism. Nu însă prin conglomerat de cunoștințe.

Predica ce s'a întrebuințat până acum, cartea care a pre-

dominat în școala normală, să cedeze locul vieții, trăirii înseși a funcțiunii practice. Școala normală va fi un sistem de viață, unde problemele ce frământă viața satelor să fie trăite de elevii săi în mod autentic. Pentru aceasta, o radicală reformă interioară și exterioară, a regulamentului interior, personalului pedagogic și administrativ, a concepției vieții de internat, condițiilor sociale și igienice din internat, programa analitică, educația sufletească și pregătirea pedagogică a profesorilor și mai ales a directorului.

Pentru pregătirea științifică a învățătorului, materialul de studiu, se va selecționa, având ca îndreptar problemele culturale, pedagogia practică, sociologia educației și învățământului, probleme social-economice cu aplicare directă la realitățile noastre. Accentuăm studiile cu caracter sociologic, pentru formarea personalității sociale, formarea spiritului de sinteză și a orizonturilor largi.

Ultimii doi ani vor fi consacrați aplicării directe pe teren. Școala normală, în ultimii doi ani, va lucra în colaborare cu diferite institute, cu scopul de a da elevilor o pregătire teoretică și practică cât mai temeinică asupra fenomenului culturii satelor, culturalizării masselor, căminului cultural, bibliotecilor sătești. Tehnică și aplicație prin echipe sau campanii de lucru, vor completa pregătirea teoretică. În alte șase luni, institutele și laboratoarele psihologice și sociologice vor face cercetări psihologice și sociologice asupra copilului, asupra educației, învățământului și satelor. Întâi cunoașterea materialului și apoi acțiune asupra lui. Căci „nu e nimic mai îngrozitor — spune Goethe, — decât ignoranța în acțiune“. În alte luni, campanii de lucru cu institutele de igienă socială, iar în alte șase luni, cu institutele de ridicare economică a satelor.

Numai printr'o acțiune de ansamblu, problema culturalizării satelor fiind atacată în toate aspectele ei, va putea însemna un real progres față de eforturile de azi, lipsite de concepție și tehnică.

Este absolut necesar să se introducă serviciul social obligator cât mai curând pentru toți slujbașii statului.

Cu prilejul examenului de definitivat, gradul doi și întâi, campaniile de lucru se reiau. În reluarea acestor campanii să constea aceste examene.

*

Noi am pus problema școlii în raport cu statul nostru de mâine. Deci, am urmărit problema școlii în special pe această latură și numai în secundar ca organizare interioară, a sa. Am făcut acest lucru, pentru că se pune pentru zilele noastre cu mare importanță și urgență. Cauzele acestei urgențe și importanțe le constituie tendințele și frământările societății românești către înoinți spirituale și social-politice adânci. Și o cauză cu caracter permanent și de adâncime, este constatarea că pe

măsura ce structura și funcționalitatea statului nostru se complică, se va simți necesitatea unui cât mai strâns raport între stat și școala sa. Cum înțelegem acest raport, se va vedea în „Reorganizarea completă a statului prin școală“.

Pe aceeași linie de idei ne vom menține și în cele câteva considerații asupra învățământului superior.

Rostul învățământului superior e să întrețină permanent, în orice împrejurări sociale și politice, cultivarea științei bazată pe adevărul științific, să pregătească oameni de știință și pentru profesiunile superioare. S'a spus de unii că rostul învățământului superior ar fi numai pentru creația științifică și pregătirea oamenilor de știință. Ori, se constată că la orice universitate din lume numărul studenților care devin oameni de știință, reprezintă un procent foarte redus. Numărul acesta, ar putea fi pregătit în câteva institute științifice speciale, unde ar avea un climat științific mai prielnic, mijloace de pregătire mai multiple. N'ar mai fi nevoie de atâtea universități și de școli de învățământ superior.

Cum este mai avantajos: pregătirea celor câțiva care se speră, că vor deveni oameni de știință să fie pregătiți aparte, iar universitățile să fie rezervate numai acestora? În cazul acesta, selecția celor ce urmează să devină oameni de știință, nu s'ar putea face în condițiile care ar asigura promovarea elementelor înzestrate superior din punct de vedere psihic. În contactul cu realitățile, aptitudinile speciale se valorifică mai bine. Numai acest contact poate să selecționeze pe cei cu aptitudini și pasiune pentru știință. Numai cercetând, cunoscând și lucrând inteligența și aptitudinile cuiva își găsesc încadrarea cea mai potrivită, domeniul de activitate și creație cel mai corespunzător. Din studiu, din contactul cu domeniile științei, o parte din studenți se consacră pregătirii și creației științifice, iar altă parte științei pusă în serviciul exercitării profesiunilor superioare. Prin urmare, învățământul superior pregătește pentru știință. Dar această pregătire se împarte în două direcții: pentru știință ca știință și pentru știință aplicată în exercitarea profesiunilor superioare.

În raport cu acest dublu scop, se organizează învățământul superior, programa de studii, laboratoarele și institutele.

Se naște întrebarea: învățământul superior să sufere influența societății și a statului? Știința timpurilor noastre nu mai este domeniul de manifestare al câtorva „inițiați“. Ea cercetează toate domeniile de realități și de fenomene. Se adaugă la aceasta: știința timpurilor noastre a trecut de la domeniul de cercetare și la cel de organizare. Știința de azi nu face cercetări numai de dragul cercetării, pentru aflarea adevărului și atât. Ea are și un scop practic. Deaceia învățământul superior, institutele și laboratoarele științifice să țină contact cu societatea și statul. Pe de altă parte, din punct de vedere po-

litic, statul își organizează învățământul pe care îl crede corespunzător intereselor sale. Este, aceasta, o realitate. Chiar dacă uneori învățământul superior ar refuza asemenea subordonare.

Raportul dintre statul nostru și învățământul superior, îl definește configurația vieții de azi, structura statului, nivelul lui de progres științific și social. Un element în plus care pledează pentru raportul cât mai strâns dintre statul nostru și învățământul superior: tradiția formării științei la noi în universități și în institutele învățământului superior. Statul român a oferit în trecut și poate oferi și azi posibilități imense de cercetare, dezvoltare și aplicație științei pozitive. Față de posibilitățile de dezvoltare pe care le poate găsi știința la noi, rostul învățământului superior apare într'o lumină specială. Acest rost se poate împlini numai dacă statul îl oferă climatul politic și spiritul prielnic și mijloacele materiale necesare.

Cum în concepția noastră școala are, în stat, rol de orientare, coordonare și ierarhizare a tuturor celorlalte funcțiuni sociale înglobate și neînglobate în stat, dar pe cale de a fi înglobate, învățământului superior îi revine importantul rol de cunoaștere a realităților statului și organizare a lor. Prin urmare, rolul prim de dirijare și organizare al statului. Și tocmai pentru acest motiv statul în orientarea și organizarea sa politică, este ferit de rătăcirii și frământări mari. Pentru că are la bază o instituție constantă și de continuitate, care directivează și grupează toate celelalte instituții, iar conducerea statului politic nu mai poate avea fluctuații mari. Viața politică nu va fi un domeniu, în care să-și încerce norocul și abilitatea oricine, un permanent câmp de lupte și agitații cu substraturi și rezultate cu totul streine bunului mers al statului. Va fi un domeniu în care știința pozitivă va organiza.

Învățământul superior își păstrează, în această concepție, întreaga libertate academică a punerii problemelor și a cercetărilor. Științele pozitive, în aplicațiile lor, sunt chemate să organizeze statul, în toate domeniile lui de activitate. Știința și institutele științifice au pătruns definitiv în realitățile concrete. Până și în statele în care știința universitară avea o veche și puternică tradiție de a sta zăvorâtă, departe de realitățile concrete ale vieții.

Așa dar, institute și laboratoare științifice cât mai multe, angajate în cunoașterea, exploatarea și valorificare bunurilor economiei naționale. Echipe, campanii de lucru organizate de institutele și laboratoarele învățământului superior. Stabilirea planului muncii pentru statul întreg, general și special pe sectoare și domenii de activitate.

Studentul dobândește o pregătire temeinică și o educație, care îl încadrează ordini sociale. Serviciul social ar trebui să devină obligator pentru toți slujbașii. Munca de folos obșteșc

organizată serios. Nu s'ar mărgini să recruteze câțiva premilitari dela sate pentru repararea podurilor și facerea șanțurilor pe marginea șoselelor. Aceasta este o diversiune, nu apară cu caracter social. Toată lumea — de toate categoriile sociale, — până la o anumită vârstă de muncă, să participe la această muncă. Planuri de lucrări de mari dimensiuni. Sunt atâtea genuri de muncă încât să lucreze fiecare și în cazul acesta în direcția în care se pricepe.

Repetăm, ne găsim la un început de organizare științifică a muncii. La noi știința are o istorie relativ mică; contribuția ei în domeniul statului și mai mică. Ne bizuim pe faptul, că țara noastră e „cea mai bogată“, deaceea lucrăm cu mijloace rudimentare. Este adevărată nenorocire pentru noi această fală de bogăție, care ne face să nu ținem pas cu progresul, să nu lucrăm serios și cu mijloace de randament superior.

Structura învățământului superior, ca și la cel secundar, se stabilește după cererea în profesiunile superioare (numărul profesiunilor superioare) și felul de pregătire profesională. Prin cercetări statistice se stabilește numărul profesiunilor superioare cerute în prezent și cererea probabilă, din viitor. Prin cercetările monografice profesionale se stabilește în ce constă pregătirea profesională a fiecărei categorii de profesioniști și a fiecărei profesii în parte. Se evită în felul acesta, surplusul de profesioniști neasimilați de aparatul statului și al întreprinderilor și administrațiilor private, precum și pregătirea nesuficientă și necorespunzătoare.

Intrucât nu poate fi nimeni oprit o dobândi pregătirea superioară prin învățământ, se vor da diplome de stat pentru cei care statul se obligă să-i plaseze în profesii. Pentru ceilalți, diplome fără obligația plasamentului. Dar n'ar fi nevoie de acest lucru, pentrucă procentul celor superior dotați, în populația generală, e destul de mic. Ori, am spus, în învățământul superior nu trec decât elementele superior dotate. În cazul acesta nu poate fi suprapopulat învățământul superior, statul nu va fi angajat cu plasarea unui prea mare număr de profesioniști în profesii superioare. Subliniem: învățământul superior este exclusiv pentru elementele înzestrate superior. Pentrucă acest învățământ pregătește pentru profesiunile superioare, care au rostul să conducă, organizeze și creieze. Ori, prima condiție, este nivelul inteligenței. În profesiunile superioare, aptitudinile speciale sau calitățile de caracter, nu pot compensa lipsa nivelului de inteligență cerut.

ION GEORGESCU.

Libertatea de gândire

Revista engleză de știință generală „Nature“, cunoscută pentru prestigiul ei în lumea savanților fizicieni și naturaliști, publică în vol. 139, pag. 941 (5. VI. 1937) articolul cu titlul „Freedom of the Mind“ pe care-l dăm, în traducere, mai jos. Redacția revistei considerând că subjugarea minții ce se experimentează în unele țări dictatoriale, constituie cea mai mare și directă piedică pusă în calea progresului civilizației umane, vrea să atragă atenția, prin acest articol *al redacțiunii*, tuturor oamenilor de știință din lume asupra consecințelor funeste ale unei asemenea comprimări a gândirii științifice.

Civilizația noastră este bine distinctă de toate câte au fost înainte de noi prin legătura ei cu știința. Știința determină anumite cerințe în mediul social și printre cele mai importante este desigur libertatea de gândire. Fără o astfel de libertate sistemul nostru științific n'ar putea exista sau progresa; fără libertate instituțiile reprezentative nu pot fi menținute. Milton a văzut aceasta foarte limpede și deja la începuturile lui Royal Society scria:

„... Adevărata Libertate

... este totdeauna îngemănată

cu dreapta Rațiune și nu există fără ea.

Dorințe nesupuse

Și patimi parvenite în om întunecă și pun stăpânire

Pe Rațiune

Și-aduc în stare de robie

Pe oameni, pîn'ajung din nou la libertate.

„Paradisul pierdut“, Cartea XII, 83—90.

Suntem astăzi martori la distrugerea simultană, în mai multe părți ale lumii, a celor doi gemeni — libertatea și rațiunea — și ca o consecință la devalorizarea științei. Noi vedem rațiunea nu numai întunecată și neascultată, dar și izgonită de creaturi ideale ale imaginației — „conștiință rasială“, autarhie națională, principiul „führerului“ — sau una ori alta din himerele statelor totalitare. Multă lume a fost abătută dela rațiune prin acestea astfel că dorințele și pasiunile guvernelor

duce știința la nimic. Am văzut o mare țară, până în ultimul timp mândră de universitățile și realizările sale științifice, pălor au redus deja oamenii la robie și sunt pe drumul de a răsarind credința în rațiune, distrugând cariera unei cincimi din savanții săi, și, prin crearea unei poziții nesigure pentru toți, umilind profesiunea învățământului însuși și coborând întregul standard al culturii sale.

Pentru că, să nu uităm, civilizația trebuie să depindă de o mică minoritate. Civilizația noastră este susținută prin eforturile critice și creatoare ale câtorva înși a căror judecată și cunoștință determină la urma urmei valorile pentru cei mulți. Numai într'o atmosferă de libertate pot astfel de oameni să-și aducă contribuția față de comunitățile lor și față de lume. Este o măsură necesară pentru salvarea libertății ca Societatea pentru protecția științei și a învățământului să adăpostească în părțile mai libere ale lumii învățământul izgonit de către aceste state de sclavaj.

Istoria ne-a dovedit că perioadele mari de activitate intelectuală coincid cu marile descoperiri de fapte noi și importante și cu extinderea într'un anumit sens a libertății personale. Un exemplu elocvent despre această fericită îmbinare ni-l oferă veacul al 17-lea, care a văzut atât fundarea ideilor de libertate, cât și stabilirea disciplinelor științifice în Anglia. Pe aceste două fundamente sunt clădite multe din lucrurile bune care constituie viața noastră națională. Celelalte democrații — și numai în regimurile democratice se pare că înfloresc știința — au făcut o experiență similară.

Deci avântul libertății de gândire în cadrul valorilor sociale a avut o importanță incalculabilă pentru știință. Din nefericire, această mare mișcare și-a avut vicisitudinile ei și a adus cu ea primejdii ei. În veacul al 18-lea știința era rezervată pentru o clasă restrânsă în care libertatea părerilor trecea ca un bun intelectual comun. Odată cu influențele liberatoare ale revoluției franceze astfel de opinii au început să fie temute. S'au luat măsuri active de a le înăbuși când erau exprimate liber deși când erau grupate în opere tipărite cu mare cheltuială, guvernele de pe vremea aceea le tratau cu dispreț. Când ateistul William Godwin a scos la sa „Cercetare privitoare la dreptatea politică și influența ei asupra moralei și a fericirii“, în 1793, a scăpat de persecuție numai pentru că autoritățile presupuneau că puțin rău poate fi făcut de o publicație care costa numai 3 guineei! În curând totuși timpurile tehnice și industriale ale științei i-au creat științei un nou prestigiu, așa că în epoca victoriană târzie, libertatea de gândire era mai puțin temută. Treptat s'a produs o altă schimbare. Prin intensificarea educației proporția de intelectuali a crescut enorm.

Pe deasupra s'au realizat noi posibilități de difuziune a ideilor. Ieftinirea tiparului, o nouă tehnică în ziaristică, cine-

matograful și radioul au crescut din nou pericolul ideilor în ochii acelor care se tem de ele. Dorințe desordonate și patimi parvenite au abătut din nou guvernele din drumul rațiunii și omul a fost readus la sclavie. Produsele științei sunt folosite pentru a distruge spiritul științific. Dar dintre toate piedicile puse rațiunii cea din universități este cea mai periculoasă și cea mai distructivă, pentru că ea scoate din funcțiune pe mulți dintre cei mai bine înzestrați pentru determinarea valorilor sociale. Statele totalitare și-au dat seama de acest lucru. Național-socialismul este forma totalitarismului care a fost cea mai distructivă pentru știință, și național-socialismul este, cum exponenții lui neîncetat explică, o încercare de a exalta instinctul în detrimentul rațiunii. Anul trecut, la celebrarea așa-zisului jubileu al Univ. din Heidelberg, care s'a întâmplat să coincidă cu 30 Iunie, ziua marelui masacru politic din 1934 în Germania, ministrul educației, Rust, a ținut o cuvântare în care exalta așa zisul instinct rasial mai mult decât prețuia cercetarea desinteresată a adevărului științific. Ziua supremației intelectuale, spunea dânsul, a trecut. Național-socialismul, prin agentul lui Rust, care nu are nici-o simpatie pentru marea tradiție a libertății de gândire, a militarizat universitățile și cei cari nu împărtășeau ideile național-socialiste, au fost eliminați. Știința a fost astfel degradată și oamenii de știință germani au fost făcuți servitorii mașiniștilor unei mașini politice necruțătoare. În Germania știința a fost totdeauna un produs prin excelență al autorităților universitare, iar amatorul a jucat un rol de mică importanță în viața intelectuală a țării. Acum nu numai că autoritățile universitare sunt spionate și ținute sub o strictă supraveghere, dar chiar cercetătorii particulari nu mai pot să-și exprime părerile. Presa este tot așa de mult sub control ca și universitățile. Ceeace trebuie și ce nu trebuie publicat, se decide de oameni cari în repetate rânduri și în mod public s'au exprimat împotriva libertății de gândire. Rezultatul este o devalorizare a calității publicațiilor științifice în toate domeniile, dela matematici la antropologie.

În afară de acestea ce se poate spune despre literatura științifică, care a fost descunajată și suprimată? Ce se poate spune despre marele avânt la care ne-am fi putut aștepta dela intelectul german în ultimii patru ani? — O parte din acesta a apărut în țări străine, ca lucrări ale oamenilor cărora li s'a dat posibilitatea să se manifeste în străinătate, iar ceeace Germania a pierdut, alte țări au câștigat. Însă o mare parte a virtualităților creatoare ale oamenilor de știință germani s'a pierdut pentru totdeauna. Nu trebuie să uităm marele episcop al auto-dafeurilor cari s'au întins ca o epidemie peste orașele universitare ale Germaniei. Acest eveniment va fi ținut multă vreme în minte ca un semn de ceeace se întâmplă oamenilor când nu se supun rațiunii și pierd dorul de libertate.

Acuma trei veacuri Milton a scris cuvinte cari astăzi sunt

tot atât de vii ca și atunci: „Cărțile nu sunt lucruri moarte, ei conțin tot atât de multă putere de viață în ele, cât și sufletul care le-a creat.“ Cine omoară un om, omoară o ființă cu rațiune; dar cine distruge o carte, omoară însăși rațiunea, omoară chipul lui Dzeu.

Trebuie să fim deci cu luare aminte față de operele oamenilor cunoscuți cari își răspândesc viața în cărți, pentru că altfel comitem om-ucidere și câte odată un martiriu; și dacă luăm în considerare întreaga realitate, nu este vorba numai despre uciderea unei vieți privity individual, ci este vorba de uciderea Rațiunii, este vorba de uciderea însăși a Nemuririi.“

Milton vedea că libertatea de gândire este posibilă numai în condiții sociale de libertate. Mulți oameni de știință englezi par a fi indiferenți la acest principiu de bază al progresului. Ei se țin la o parte de marile chestiuni sociale ale zilei și par a nesocoti activitatea forțelor distructive împotriva lumii științei. Noi nu dorim ca oamenii de știință să devină politicieni, însă ei trebuie să indice, cu voce sigură, hotărîrea lor de a rezista acelor forțe oarbe ale lipsei de rațiune implicite regimurilor totalitare, cari vor să distrugă idealurile științei.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Problema refacerii economice a țărilor din Bazinul dunărean

— Introducere —

Odată cu izbucnirea crizei economice, lumea a căutat să-i afle cauzele și mai ales să-i găsească remediile. De la cele mai temeinice planuri de organizare rațională a economiei naționale, europene sau internaționale (Delaisi, Coudenhove-Kalergi, etc.) până la cele mai năstrușnice idei (Huoy P. Long, etc.) și-au găsit ecou în mulțimea ce vroia să scape de desastroasele efecte ale depresiunii economice. Desigur că aceasta trebuie văzută și în lumina elementelor psihologice, cu aspecte de panică (neurastenii colective) ce a cuprins lumea, mai ales la începutul depresiunii.

Pentru Europa s'au propus mii de planuri ce aveau să-i aducă bună starea economică. Interesantă este cartea lui Delaisi: *Les Deux Europes*, în care autorul anată un sistem de economie dirijată europeană. Au mai fost multe planuri în această direcțiune; secarea Mării Mediterane, construirea de drumuri în Orient etc.; dar toate au avut marea calitate de a fi uitate în arhiva necercetată a trecutului.

Un fapt a rămas stabilit: în loc ca să se tindă spre o libertate — deși destul de relativă — în privința legăturilor economice dintre state, s'a ajuns la un protecționism vamal identic cu un război vamal. Statele au început să se izoleze în carapacea posibilităților economice de care dispun, renunțând — nu la schimbul comercial propriu zis — cât la desavantajile ce le procură acest sistem pentru o economie națională, prin imposibilitatea stabilirii unei echități economice pentru țările importatoare, și prin neacordarea de avantajii tot atât de însemnate ca în vremile de prosperitate economică, țărilor exportatoare.

Aceasta s'a întâmplat pe plan teoretic, pentru că, practic s'a ajuns la războiul vamal de azi prin imposibilitatea de a face față plăților externe, în special de către statele agrare prin faptul că s'au redus la minim posibilitățile economice ale populației țărilor respective. Aceasta a condus la o micșorare a desfacerii produselor industriale, deci — în aparență la o supra-

producție ce a determinat creșterea șomajului și o descreștere proporțională a consumului. S'a ajuns să avem: supraproducție (chiar dardanariat economic) de o parte, iar de altă parte subconsumație Aspecte anacronice inevitabile sistemului capitalist.

Țările din Europa agrară au încercat toate posibilitățile ca să iasă din acest marasm economic. Posibilitatea nu s'a găsit decât în intensificarea desfacerii¹⁾ produselor lor pe piața europeană, prin acordarea de preferințe produselor agricole a acestor țări, față de produsele agricole transoceanice.

Pentru acest lucru era și este necesară o înțelegere a marilor puteri, mai ales a celor direct interesate în desfacerea produselor lor industriale pe piața agricolă a Europei.

Din toate încercările ce s'au făcut pe plan internațional pentru refacerea economiei țărilor dunărene (pe care le vom aminti în continuare) referitor la acordarea regimului preferențial, se desprind două păreri deosebite: Germania era pentru acordarea regimului preferențial, însă numai dela caz la caz, observându-se eficacitatea reală a acestui sistem; Franța admitea tarife preferențiale în acorduri de ansamblu, în locul acordurilor dela caz la caz, bazată pe următoarele condițiuni:

a) Statele industriale din apusul și centrul Europei să acorde un regim preferențial pentru produsele agricole ale statelor din estul și sud-estul Europei.

b) Dacă în schimbul acestui regim preferențial, s'ar găsi util ca statele agricole să acorde celor industriale contra avantajii pentru produsele lor industriale, de aceste avantajii să beneficieze în măsură egală toate statele industriale.

c) Atât statele agricole vânzătoare, cât și statele industriale cumpărătoare, să organizeze câte un consorțiu comun de vânzare și de cumpărare, aceasta cu scopul de a ușura aplicarea regimului preferențial.

d) Regimul preferențial să fie așa de suplu, încât să se poată adapta la condițiunile pieții și să poată dispărea chiar cu totul la caz de nevoie.²⁾

Avându-se în vedere principiile de bază de mai sus, s'au încercat o serie de măsuri cari toate aveau de scop să îmbunătățească schimbul comercial între statele dunărene și prin aceasta să atenueze efectele rele ale depresiunii economice.

Pentru statele agricole din Europa și mai ales pentru cele din Bazinul dunărean, demersurile și lucrările ce s'au făcut pentru a îmbunătăți situația lor economică, pot fi clasificate astfel: a) conferințe, b) proiecte, c) planuri, d) realizări.

¹⁾ Se observă că, pentru a putea stimula economia națională a unei țări, până acum se avea în vedere mai ales *producția*. Începând cu epoca depresiunii economice, pentru economia națională a unei țări s'a născut și problema *desfacerii* producției, iar în ultimul timp și problema *plății*.

²⁾ Gh. Cristodorescu: O operă profesională. pag. 51.

a) Conferințe.

În acțiunea de refacere economică a țărilor agricole, nu trebuie trecute cu vedere conferințele internaționale, ce au avut loc în decursul ultimelor 7 ani.

Inceputul să plasează prin anul 1929, când Societatea Națiunilor a hotărât convocarea unei conferințe diplomatice, care avea ca obiect să facă recomandări în scopul să înlesnească remedierea situațiunii de dezechilibru economic. Principiile erau următoarele: să se încheie un armistițiu vamal de 2—3 ani, consolidându-se pozițiile vamale existente, pentru că — între timp — să se elaboreze un program de negociațiuni ulterioare în vederea încheierii unor acorduri economice colective³⁾.

La 22—24 Iulie 1930 a avut loc la București o conferință economică a guvernelor ungar, jugoslav și român, elaborând un program. Acesta avea să fie punctul central al discuțiilor în viitoarele conferințe. Prin acest program se propunea:

1. A se evita concurența forțată între cele trei țări exportatoare, care făcea — adesea — ca prețul cerealelor să nu atingă nici nivelul mondial. În acest scop se impune vinderea concertată a cerealelor. Dar aceasta n'ar putea avea loc cât timp cele trei țări nu vor poseda: a) o rețea suficientă de silozuri pentru a înmagazina produsele cumpărate sau garantate; b) reglementarea condițiilor financiare pentru vânzare și pentru avansurile asupra cerealelor.

2. Creiarea unei organizațiuni, care să poată garanta o politică de desfacere unitară⁴⁾.

A doua serie de conferințe a fost cele ale „Blocului Statelor Agrare“ din estul și sud-estul Europei. Blocul s'a format la Varșovia în 1930, August, și se compunea din statele B. B. B., Bulgaria, Cehoslovacia, Estonia, unde s'a precizat că „situația ce se manifestă în Europa Centrală în domeniul politicii comerciale, rezultă în primul rând din criza generală agrară⁵⁾).

Aceste țări s'au mai întrunit la București (Oct. 1930), Belgrad (Nov. 1930), Varșovia (Nov. 1930), Sofia (Dec. 1931) și București (Iunie 1933). La toate reuniunile, țările agrare — apropiate de criza economică — cereau dela țările industriale să le cumpere produsele lor agricole prin acordarea de preferințe, pentru că numai astfel populația acestor țări va putea consuma produsele industriale ale Europei. În urma discuțiilor s'a ajuns să se pronunțe asupra următoarele domenii de activitate:

³⁾ V. Madgearu: Înțelegerea economică a statelor dunărene, pag. 3.

⁴⁾ Idem, pag. 7. (Este întâia oară, după războiu, când două din statele Micii Înțelegeri se întâlnesc cu Ungaria).

⁵⁾ Elemér Hantos: L'Europe Centrale, pag. 121.

A) Economic:

- a) abolirea restricțiunilor și prohibițiunilor în comerțul internațional al produselor agricole;
- b) egalitate de tratament a produselor agricole cu cele industriale;
- c) recunoașterea și aplicarea regimului preferențial pentru cerealele de origine europeană;
- d) organizarea rațională a producției și vânzării produselor agricole, etc.

B) Financiar:

- a) abolirea datorii interguvernamentale provenite din războiu;
- b) adaptarea sarcinilor externe la capacitatea de plată;
- c) stabilitate monetară, etc. ⁶⁾.

Cea mai importantă conferință în această direcție a fost cea ținută la Stresa în 7 Sept. 1932. Au participat următoarele țări: Germania, Franța, Italia, Anglia, Austria, Ungaria, Cehoslovacia, România, Jugoslavia, Belgia, Grecia, Bulgaria, Olanda, Polonia, Elveția.

La această conferință delegatul României, Dl. Virgil Madgearu, pe atunci ministru al industriei și comerțului, a făcut o dare de seamă detaliată asupra situației economice și financiare a României, ce era aproape identică cu a tuturor țărilor agrare din sud-estul european. În concluzie D-sa a propus o serie de măsuri cu privire la plata datoriei externe, la reanimarea comerțului internațional și cu privire la preferințele ce trebuiesc acordate cerealelor europene, etc. ⁷⁾.

După importante debateri conferința a ajuns să stabilească următoarele:

- a) admite și recomandă tratamentul preferențial pentru produsele agricole de origine europeană;
- b) elaborează un proiect de convenția asupra revalorizării cerealelor și
- c) prevede creierea unui fond internațional, constituit prin contribuția diferitelor guverne, numit „fond de normalizare monetară“ al cărui scop trebuie să fie: 1. facilitarea lichidării greutăților financiare și monetare cu care aveau de luptat țările agrare și 2. ajutorarea statelor din Europa Centrală și Orientală în eforturile de a restabili libertatea piețelor, circulația capitalurilor și stabilitatea schimburilor;
- d) prevedea creierea unei „Societăți Internaționale de Credit Hipotecar“ ⁸⁾.

⁶⁾ Dr. Lazar Ionescu: Incercări de apropiere economică între statele europene. Bul. Inst. Ec. Rom. Nr. 4—6. 1935.

⁷⁾ V. Madgearu: La Roumanie et la conference de Stresa. 1932.

⁸⁾ Dr. Lazar Ionescu: Op. cit.

Tot aici trebuie să amintim și conferința delegaților neoficiali ai statelor dunărene, ținută la Viena, la 5 Nov. 1935, sub auspiciile Clubului Industriașilor din Austria. Această conferință se deosebește din mai multe puncte de vedere de celelalte conferințe. Astfel:

1. Conferința din 5 Nov. 1935 este eșită nu din inițiativa vre-unei mari puteri sau a vre-unui stat din Bazinul Dunărei; conferința n'a avut caracter oficial, ci particular, fiind convocată de Clubul Industriașilor din Viena.

2. La Conferința din 5 Nov. 1935, au fost invitați reprezentanții — neoficiali, o repetăm — ai tuturor celor 6 state din bazinul Dunării: Austria, Bulgaria, Cehoslovacia, Jugoslavia, România și Ungaria.

3. Cei 6 reprezentanți neoficiali ai statelor dunărene, n'au vorbit în numele vre-unei corporații sau organizații profesionale din țările lor și n'au angajat sub nici o formă guvernele respective, ci, și-au expus părerile lor personale.

4. În referatele prezentate de cei 6 reprezentanți neoficiali ai țărilor dunărene și în discuțiunile ce au urmat, nu s'a vorbit decât de problemele economice, chestiunile politice fiind complet excluse.

5. Conferința nu s'a încheiat cu vre-o moțiune rezolutivă, ea fiind considerată ca punctul de plecare al unei mișcări, care trebuie continuată prin ținerea de conferințe similare în fiecare din celelalte țări din bazinul Dunării. Interasant pentru țara noastră este, că în unanimitate s'a decis, ca viitoarea conferință să se țină în București, în luna Februarie sau Martie 1936. ^{8 a)}

6. Deși referenții celor 6 state nu au luat nici un fel de contact înainte de ședința Conferinței, totuși, în linii generale, au ajuns toți la aceleași concluziuni, ceea ce dovedește că ideea colaborării economice a țărilor dunărene este văzută ca o necesitate absolută.

Aceste concluziuni au fost rezumate astfel de Dl. Dr. Me-taja, fost Ministru de Externe și referent din partea Austriei:

1. Organizarea economică a Statelor din Bazinul Dunării corespunde interesului incontestabil al tuturor statelor dunărene. Această organizare nu poate fi concepută decât pe baza independenței și egalei îndreptățiri a celor 6 state interesate, fiecare stat urmând să țină seama de interesele și necesitățile celorlalte 5 state dunărene.

2. Organizarea economică a Bazinului dunărean trebuie să aibă loc în cadrul Societății Națiunilor și deci al siguranței colective pe baza pactului Kellog.

3. Această organizare trebuie să realizeze intensificarea schimbului de bunuri între statele dunărene, în care scop sunt

^{8 a)} Conferința n'a avut loc, iar odată cu realizarea Anschluss-ului se pune mai acut problema organizării economice a țărilor dunărene.

necesare măsuri de politică comercială, de politică valutară și măsuri administrative.

4. Sporirea puterii de cumpărare a masselor țărănești de o parte și a muncitorimii de altă parte, este atât în interesul producțiunii agricole, cât și acelei industriale, deoarece fiecare din ambele grupe interesate este clientul celeilalte și prin aceasta își servesc reciproc drept bază de producție și câștig.

5. Din punct de vedere cultural apare necesar un contact activ de ordin personal și literar între cetățenii celor 6 state dunărene. Desvoltarea turismului joacă un rol important atât în ce privește legăturile economice, cât și cele culturale.

6. Apropierea economică între statele dunărene nu este o organizare exclusivistă: ea așteaptă colaborarea economică și cu alte țări, ale căror interese, sunt organic împletite cu interese țărilor dunărene. În schimb însă în apărarea intereselor lor, țărilor dunărene pot păși ca un bloc unit în tratativele lor cu celelalte țări⁹⁾.

Aceste conferințe nu au dat nici un rezultat, pentru că, în timp ce oamenii politici lucrau pentru o apropiere și înțelegere în acest domeniu, factorii economici ai diferitelor state determinau o politică comercială protecționistă tot mai accentuată.

BCU Cluj / Babeș-Bolyai University Library Cluj

b) Proecte.

Între măsurile ce se credeau eficace pentru salvarea economiilor naționale a statelor dunărene, erau și câteva proiecte de uniuni vamale, fie între Jugoslavia și România¹⁰⁾, (August 1930, Sinaia), fie între Austria și Ungaria, fie între Ungaria și Cehoslovacia, etc.

Totuși, proiectul care era pe cale să se realizeze și care a determinat cele mai diverse combinații de politică europeană pentru a nu se putea realiza, a fost proiectul de uniune vamală dintre Austria și Germania din anul 1931. Punctele principale ale acestui proiect de uniune vamală erau:

1. De a crea un teritoriu economic vamal unitar, compus din Reich și Austria.

⁹⁾ Prof. Ion N. Evian: Conferința economică a țărilor din Bazinul Dunării. Obs. Soc. Ec., anul V, Nr. 2—3 și 4 (1935).

La Conferința dela Viena au participat: pentru Bulgaria: Dl. Dim. Sawoff, Președ. Cam. de Com. și de Ind. din Sofia; pentru Austria: Dl. H. Mataja, fost ministru de externe; pentru Cehoslovacia: Dl. Dr. V. Schuster, fost ministru de Industrie și Comerț, Președ. Consiliului de Administrație al băncii „Böhmische Union-bank“; pentru Jugoslavia: Dl. Dr. Otto von Franges, fost ministru al Agriculturii; pentru Ungaria: Dl. Consilier Intim Baron Iosif Szternényi, fost ministru de Comerț și Industrie; pentru România: Dl. Manolescu Strunga. (A se vedea Wiener Wirtschaftswoche, Nr. 45, 6 Nov. 1935).

¹⁰⁾ „Uniunea vamală pe care comunicatul oficial 31 Iulie al conferinței economice romano—jugoslavă din Sinaia, o socotește „utilă, oportună și posibilă“, este o aberația“. Const. Garoflid: Politica comercială a României și organizarea economică a Europei. Buc. 1930, pag. 6.

2. De a menține, pentru o serie de mărfuri, tariful vamal între cele două state și de a munci în direcția de nivelare — într'un timp oarecare — a taxelor vamale, tinzându-se spre unificarea completă a celor două teritorii.

3. Se lasă la latitudinea statelor terțe de a cere o negociere cu ambele state pentru a fi admise în această asociație economică ¹¹⁾.

Din punct de vedere economic, acest proiect ar fi fost realizabil; însă datorită faptului că Germania vrea să ocupe Austria din punct de vedere politic și prin aceasta se strică echilibrul european creiat prin tratatele de pace, s'au depus eforturile cele mai mari, pentru ca să nu se realizeze acest proiect. Din punct de vedere economic, pentru Austria, acest proiect nu aducea nici un avantaj. În primul rând, datorită faptului că taxele vamale pentru cereale în Germania erau mult mai ridicate decât în Austria (la 100 kg. grâu în Austria, 2 koroane aur, iar în Germania 29.50 koroane aur, la făină de grâu 5 în Austria și 60.77 în Germania) și prin aceasta ar fi produs în Austria o scumpete care ar fi accentuat și mai mult criza economică, pentru că Austria importă produse alimentare și în special cereale cca. 25% din totalul importului ei. În al doilea rând, Austria importă din Germania produse numai de 21% din importul ei. La acestea percepe o taxă vamală de cca. 84 milioane schillingi, care reprezintă un venit destul de însemnat pentru statul austriac. În al treilea rând — fără taxe vamale — industria austriacă ar fi concurată de industria germană.

Acest proiect nu s'a putut realiza și prin faptul că 7 state (Ungaria, Cehoslovacia, Italia, Jugoslavia, Polonia, România și Elveția), care importă 49% din exportul austriac, față de 14%, cât importă Germania, nu numai că pierdeau relațiunile lor comerciale cu Austria, dar Austria era în imposibilitate de a mai putea continua relațiunile economice cu aceste state. În ceea ce privește importul, Austria importă din cele 7 state 42.5%, pe când din Germania 40%. O problemă foarte importantă este că Austria, față de aceste state are o balanță comercială activă, pe când față de Germania are o balanță comercială pasivă, iar în comerțul total al Germaniei, Austria contează cu abea 2.4%.

Pentru statele dunărene realizarea acestui proiect ar fi avut următoarele consecințe:

a) Pentru Cehoslovacia și Polonia ar fi dispărut o piață pentru plasarea cărbunelui și altor produse.

b) Pentru Ungaria, România și Jugoslavia — datorită politicii economice a Germaniei și a protecționismului ei agrar ar fi dispărut o piață importantă pentru cerealele lor, agravând mereu situația economică a acestor țări.

¹¹⁾ Eduard Beneš: „L'accord Austro-Allemand. Praga, 1931, pag. 27.

c) În general, pentru Austria ar fi avut un efect economic dublu: de o parte scumpirea vieții, iar pe de altă parte reducerea resurselor fiscale prin ridicarea taxelor vamale.¹²⁾

c) Planuri.

În partea întâia a acestui capitol s'a văzut cum, la diferitele conferințe europene s'a căutat să se rezolve problema economică a Bazinului dunărean și cum prin diferite proiecte care aveau acelaș scop, nu s'a putut găsi o soluțiune care să poată fi imediat pusă în practică. A doua serie de măsuri ce au avut acelaș scop, au fost diferitele planuri economice, elaborate mai ales de personalități politice din apus, cari erau menite să soluționeze definitiv problema Europei dunărene.

Unul din cele mai însemnate planuri în această privință a fost cunoscutul „Plan Tardieu“. Se pare că renumitul om politic francez s'a inspirat în alcătuirea planului său, din chestiunile ce s'au discutat la conferința dela Budapesta, ținută în Feb. 1932, la care au participat: Austria, Ungaria, Jugoslavia, Cehoslovacia și România. Problemele importante puse în discuțiune la aceasta conferință, au fost: colaborarea europeană pentru a eși din impasul situației actuale, cooperarea puterilor dunărene pe baze de tarife preferențiale colective, reglementându-și fiecare stat politica comercială, industrială, financiară în această direcțiune. Tot ce s'a discutat aici, trebuia și a fost chiar înaintat conferinței Societății Națiunilor.

În primele zile ale luni Martie, din anul 1932 dl. André Tardieu a remis Angliei, Germaniei și Italiei, un memorandum, prin care arăta punctul de vedere al guvernului francez în ceea ce privește reorganizarea statelor din Bazinul dunărean. Guvernul francez a avut în vedere următoarele principii:

1. Cele cinci state, dunărene (Austria, Cehoslovacia, Ungaria, Jugoslavia și România) trebuie să caute a ajunge la o apropiere economică pe baza sistemului preferențial.

2. Ele trebuie — mai întâiu — să trateze împreună, între dânsele, în care timp vor păstra legătura cu marile puteri.

3. După ce au ajuns la o înțelegere, vor începe tratativele pentru un acord general cu marile puteri.

4. În caz că uniunea se va realiza, statul francez în înțelegere cu marile puteri, este dispus să acorde statelor dunărene, mijloacele financiare necesare pentru reconstrucția lor economică.¹³⁾

¹²⁾ Datele acestui capitol sunt luate din cartea: Le caractères économiques de l'union douanière Austro-Allemand. (Argus), Praga 1931. La 11 Iulie 1936 s'a semnat un acord între Germania și Austria, iar în Martie 1938 s'a realizat Anschluss-ul, lucru ce nu exclude problema economică de mai sus.

¹³⁾ Stelia I. Popescu: Aspectele economice ale planului Tardieu. Rev. A. I. A. C. I. Nr. 3—4. 1932.

S'a specificat în acest plan că el are scopuri pur economice. Politicul a fost neglijat.

Incepându-se consultările între marile puteri, s'a observat dela început opoziția Italiei și mai ales a Germaniei. Din punct de vedere politic, Germania vedea în realizarea acestui plan o nouă coaliție anti-germană a marilor puteri în Europa Centrală. În plus ea mai știa că odată realizat acest plan, Anschlussul nu mai putea fi un țel al politicii externe germane. Din punct de vedere economic, Germania nu putea renunța la piețele de desfacere ce avea deja câștigate pentru industria sa în favoarea industriei austriace și cehoslovace.

Al doilea stat care s'a opus la realizarea acestui proiect, a fost Italia, care vedea un pericol în ce privește expansiunea sa în Bazinul dunărean și mai ales în Balcani.

Statele direct interesate în acest plan (Mica Înțelegere, Austria și Ungaria) au primit cu oarecare încredere propunerea premierului francez.

În această atmosferă s'a convocat conferința dela Londra (6, 7 și 8 Aprilie 1932) pentru a se discuta propunerea guvernului francez. Este interesant că la această conferință au fost convocate numai marile puteri (Anglia, Germania, Italia și Franța) urmând ca, după ce aceste puteri vor fi de acord, planul să se realizeze în trei etape.

a) Invitația statelor dunărene de către marile puteri în conferință, trebuind să discute în deplină libertate;

b) Negocierile se vor desbata în cele cinci capitale; Budapesta, Belgrad, București, Praga și Viena.

c) Se va convoca o ședință comună a marilor puteri împreună cu statele dunărene direct interesate.

La conferința dela Londra s'au format două grupe: de o parte grupul franco-britanic, care era pentru realizarea acestui plan, de cealaltă parte grupul germano-italian, care era contra. Germania a invocat motive de procedură, prin faptul că n'au fost invitate și țările direct interesate. În al doilea rând Germania pretindea ca și Bulgaria să fie înglobată în acest proiect, avându-se în vedere situația ei geografică de stat dunărean.

Italia a secondat Germania în atitudinea ei de a zădărnici realizarea planului francez. „La aceste divergențe s'a adăugat în urmă, poziția nehotărîtă a Austriei și Ungariei, care era ostilă față de un acord economic danubian, din cauza preocupărilor sale revizioniste“¹⁴).

În această situațiune s'a ajuns la concluzia că e mai bine ca, discuțiunea planului să fie amânată pentru o dată ulterioară. Având în vedere că în dreptul internațional a amâna, este sinonim cu a refuza, planul Tardieu a suferit un eșec din care se

¹⁴) V. Madgearu: Înțelegerea economică în regiunea dunăreană. Conferință ținută la radio Paris. (Adevărul: 16 Maiu 1935. Din arhiva Seminarului de Economie Națională).

desprinde următoarea lecție: „fără un acord prealabil între marile puteri orice încercare de această natură este inutilă.”¹⁵⁾

Deși planul Tardieu a căzut, totuși „rămâne un mare punct dobândit, necesitatea recunoscută în apus, că printr'o colaborare cu caracter internațional, urmează să se păstreze ordinea economică socială actuală în sud-estul Europei. Regiunea țărilor dunărene are în primul rând nevoie de asigurarea piețelor de desfacere, pentru produsele ei agricole, acolo unde ea apare natural în apusul industrial și capitalist. Numai astfel se poate ridica capacitatea de plată a statelor dunărene, numai astfel poate să se intensifice puterea de consumație a populației agricole din acele țări; numai astfel statele industriale și capitaliste, lucrând pentru țările dunărene, lucrează în chip chibzuit și pentru propriile lor interese.”¹⁶⁾

Un alt plan, care n'a făcut atât valvă, dar care a avut aceeași soartă ca și planul Tardieu, a fost cel elaborat de marele bărbat de stat italian Mussolini. Planul italian (Oct. 1932) prevedea o organizare mai largă, înglobând — afară de țările prevăzute în planul Tardieu — Polonia, Bulgaria, Grecia și Turcia.

La conferința dela Londra, Italia a fost de partea Germaniei, deci contra tratamentului preferențial colectiv. În acest plan, Italia prevede tratamentul preferențial tot numai în acorduri bilaterale, punându-se în practică numai în ce privește produsele agricole ale statelor, iar pentru produsele industriale prevedea drept de preferință numai celor ale industriei din Austria. Rezultă deci că Cehoslovacia era exclusă dela un drept pe care l'ar fi primit prin realizarea planului francez.

Din cauzele din care a căzut planul Tardieu, a căzut și planul italian: lipsa de înțelegere a marilor puteri; lipsa de unitate dintre țările direct interesate; planul italian a avut și insuficiențe organice în chestiunea aplicării tratamentului preferențial.

d) Realizări.

În paginile următoare ne vom ocupa de ceea ce s'a realizat, pe plan economic, în relațiunile dintre țările Bazinului dunărean.

Mica înțelegere este cea mai puternică organizațiune politică și economică din Europa Centrală. Mica înțelegere se compune din următoarele trei state central-europene: Cehoslovacia, Jugoslavia și România. Ea conține cu 50 milioane locuitori și o suprafață de 700.000 km. pătrați; venind — în privința acesteia — imediat după Rusia, urmată de Franța, Germania. După populație, Mica Antantă se clasează a treia din Europa după Rusia și Germania. În anul 1923 dl. Albert Mousset a

¹⁵⁾ Gh. Christodorescu: O operă profesională, pag. 214.

¹⁶⁾ Idem, pag. 214. Dl. I. Răducanu despre planul Tardieu.

scris în cartea sa¹⁷⁾, că „doi ani au fost deajuns pentru a demonstra că Mica Antantă este o realitate și nu o construcție ideologică.“

Mica Înțelegere s'a născut din necesitatea, pentru statele succesoriale ale Austro-Ungariei, de a menține integritatea statutului lor politic și teritorial, stabilit prin tratatele de pace și¹⁸⁾ de a întări și extinde legăturile politice și economice¹⁹⁾ ale statelor.

Primul acord a fost realizat sub forma de „convenții defensive“²⁰⁾ încheiate între: Regatul sârbo-croato-slovan și Republica Cehoslovacă la 14 August 1920; convenția ceho-română la 24 Aprilie 1921 și acordul româno-jugoslav la 7 Iunie 1921, completate acestea prin trei convenții militare: româno-cehoslovacă la 2 Iulie 1921, ceho-jugoslavă la 1 August 1921 și româno-jugoslavă la 23 Ianuarie 1922. Acestea au fost încheiate pe o durată de doi ani, prelungindu-se mereu.

Scopul politic al acestei puternice organizațiuni era în pericolul ce rezida în statele învinse (Ungaria și Bulgaria), reduse la teritoriul lor etnic, de a căuta prin orice mijloace să distrugă noua organizare stabilită în Europa Centrală. Imediat după războiu, pentru statele Micii Înțelegeri s'au pus o serie de probleme politice, pe care, grație intervenției energice, le-a putut rezolva în așa fel că au evitat noi cazuri de neînțelegere ce ar fi dus la războiu.

În ce privește realizările pe teren economic, activitatea Micii Înțelegeri o putem diviza în două părți: a) *perioada de refacere economică*; și b) *perioada de activitate economică pozitivă, inaugurată odată cu creierea Consiliului Economic*.

Prima perioadă nu se caracterizează printr'o accentuată studiere a fenomenului economic și a schimburilor economice între cele trei state, totuși prin diferite conferințe și mai ales prin diferite acorduri comerciale, în special între Cehoslovacia și Jugoslavia, schimburile comerciale s'au intensificat mereu. S'a ajuns să se studieze chiar și un proiect pentru creierea unui canal între Dunăre și Marea Adriatică, pentru a se facilita eșirea la mare, a Cehoslovaciei.

Între cele trei țări ale Micii Înțelegeri schimburile comerciale nu au luat un avânt prea mare, datorită faptului, că viața

17) Albert Mousset: La Petite Entente. Paris, 1923, pag. 1.

18) Idem, pag. 7.

19) Mica Înțelegere nu este o alianță ca și vechile alianțe ofensive, ea este o asociație de asistență mutuală și defensivă contra tuturor atacurilor posibile din partea Ungariei și pentru a garanta pacea creiată prin victoria alianțelor în 1918. (Milossav Matitsch: L'Union danubienne, Paris, 1933, pag. 35.

20) Când Take Ionescu și Eduard Beneș în înțelegere cu Nicolae Pașici, au pus bazele Micii Înțelegeri, ideia care i-a călăuzit la formarea noiei grupări de state a fost un principiu defensiv și conservator. (Gh. Pop: Temelia Micii Înțelegeri. Adevărul, 29 Oct. 1936).

economică progrese, iar relațiunile comerciale cu alte state satisfăceau și necesitățile economice ale acestora.

Deși, Miniștrii ai afacerilor străine s'au ocupat în mod tangențial cu problemele economice (la conferința dela Joachimov, 1927, la Conferința dela București, 1928), însă, datorită evenimentelor politice din Europa Centrală, și mai ales datorită faptului că fiecare țară era preocupată de refacerea economiei interne distrusă de războiu, problemele economice ale Micei Antante n'au fost puse la ordinea zilei în discuțiile ce le aveau reprezentanții celor trei state, decât odată cu creierea Consiliului Economic al Micii Înțelegeri (16 Febr. 1933).

Am schițat mai înainte, activitatea mai ales politică a Micii Înțelegeri, până la creierea Consiliului Economic al acestei organizațiuni. În rândurile ce urmează, se va schița perioada de activitate economică pozitivă, insistându-se asupra afirmării acestei unități politice, și ca unitate economică, subordonându-se interesele economice — datorită situațiunii politice internaționale — intereselor politice (Briand).

Economicul și politicul au devenit elemente hotărâtoare în cimentarea relațiunilor dintre popoare. Pornind dela această premiză și mai ales ținând seamă de faptul că relațiunile economice sunt acelea care consolidează relațiunile politice conducătorii celor trei state ale Micii Înțelegeri, încă dela terminarea războiului, s'au gândit la o organizare pe baze economice a acestora.

Ideia economicului — ca element de bază — se află și în acordul Ceh—Jugoslav din 30 August 1922 (art. III). La toate conferințele ce au urmat după formarea Micii Înțelegeri, s'au amintit și chestiunile de ordin economic. Nu s'a ajuns la rezultate precise decât prin conferința delegaților economici (1929), ținută la București, care avea menirea să prepare programul economic pentru viitoarea conferință a Micii Înțelegeri. Ramurile de activitate economică asupra cărora urma să se discute au fost următoarele:

- a) transportul;
- b) comunicațiuni postale;
- c) formalități vamale și administrative;
- d) colaborarea economică în organizațiuni internaționale;
- e) unificarea dreptului comercial;
- f) creierea camerilor de comerț mixte ²¹⁾.

Programul a fost aprobat la Conferința Micii Înțelegeri, ținută la Belgrad (Mai, 1929). Camerele de Comerț mixte au luat ființă, ca urmare a acestor demersuri. Astfel s'a creat la Praga: Camera de Comerț Ceh—Jugoslavă și Ceh—Română, la Belgrad, Camera de Comerț Ceh—Jugoslavă, iar la București, Camera de Comerț Ceh—Română.

²¹⁾ El. V. Torgasev: Mica Înțelegere Economică, Bul. Inst. Econ. Rom. Nr. 7—9, 1934.

Dela această dată s'au mai ținut conferințe (3—5 Maiu 1931 la București, 13—15 Maiu 1932 la Belgrad), dar fără vre-o însemnătate deosebită din punct de vedere economic.

Odată cu reorganizarea Micej Înțelegeri (16 Febr. 1933) în baza art. 7²²⁾ se organizează și Consiliul Economic al Micej Înțelegeri, care va funcționa ca organ ajutător și consultativ al Consiliului Permanent.

Prin art. 11 al acestui pact, tratatele comerciale existente dintre cele trei state (încheiate în anii 1921 și 1922), „toate cu conținutul aproape identic“ se prelungesc pe un timp nelimitat.

S'a mai stabilit că statele Micej Înțelegeri — organizate în această unitate economică superioară, — nu formează o comunitate închisă, ci se admit și alte state, în anumite condiții, studiindu-se situația fiecăreia în parte, punând astfel bazele creierii treptate a unei confederațiuni economice, nu numai dunărene, dar chiar europene. Chiar marele cotidian francez, „Le Temps“, scrie că: „Mica Înțelegere năzuiește către o largă politică de solidaritate europeană, care pășește grabnic spre o organizare economică și vamală a Statelor Europei Centrale, și că prin această activitate se servește pacea generală, ceea ce ar putea forma punctul de plecare al unei Uniuni europene, în felul cum o preconiza ministrul Briand²³⁾“.

Ceea ce este nou în acest pact, este ideea colaborării economice organizate în timp, mai ales că are la bază o colaborare politică atât de strânsă.

Un alt punct însemnat în pactul de reorganizare a Micej Înțelegeri este că, pe lângă Consiliul Permanent, format din Miniștrii de externe a celor trei state, și un secretariat permanent, să afluă și o secție a secretariatului la Geneva, făcând posibil, legăturile mai accentuate cu Liga Națiunilor.

Demn de reamintit este și faptul că orice tratat a oricărui stat al Micej Înțelegeri, față de un al treilea stat, va avea nevoie de aprobarea Consiliului și orice acord economic, ce ar avea consecințe politice însemnate, trebuie să aibă aprobarea unanimă a membrilor Consiliului Permanent.

Statutul Consiliului Economic, în forma lui precisă, a fost elaborat în Conferința Consiliului Permanent dela Praga (30 Maiu 1933).

Statutul se compune din două părți:

1. Compunerea Consiliului Economic;
2. Activitatea lui.

²²⁾ Art. 7: „Se creiază Consiliul Economic al Statelor Micej Înțelegeri pentru rezolvarea treptată a intereselor economice ale acestor trei state, fie reciproce fie în relațiunile lor cu state terțe. Va fi compus din specialiști și cunoscători în materie economică, comercială și financiară, și va proceda ca un organ ajutător consultativ al Consiliului Permanent în politica lui.

²³⁾ Citat de Niederle în cartea: Ideia de colaborare economică a M. I. Buc., 1935, pag. 5.

Pe baza prevederilor statutului, Consiliul Economic al Micii Înțelegeri se compune din trei secții, fiecare secție reprezentând un stat din cele trei. Fiecare secție va avea cinci membri, numiți pentru următoarele specialități:

1. Politica comercială în general;
2. Chestiuni agrare;
3. Chestiuni industriale;
4. Chestiuni financiare, de credit și bănci de emisiune;
5. Chestiuni de comunicații.

Toate trei secțiile trebuie să se întrunească de cel puțin patru ori pe an, pentru a unifica lucrările, a elabora proiecte, ce vor fi prezentate Consiliului Permanent, iar — în caz de acord — Consiliul le va prezenta guvernelor respective.

Între timp s'au elaborat 14 proiecte pentru realizarea colaborării economice. Aceste proiecte au fost supuse Conferinței Micii Înțelegeri, ce a avut loc la Sinaia (24—26 Sept. 1933), care s'a deschis în prezența M. S. Regelui Carol al II-lea și a regretatului Rege Alexandru al Jugoslaviei.

Principalele idei ale proiectelor au fost:

1. Colaborarea între instituțiile economice ale celor trei state.
2. Comunicații feroviare, fluviale, aeriene și poștale.
3. Normalizarea în industrie și agricultură.
4. Unificarea în materia dreptului comercial și vamal.
5. Cooperare în materie statistică.
6. Cooperarea băncilor centrale, etc.²⁴⁾.

Consiliul s'a mai întrunit în Noembrie 1933, la Belgrad, unde s'a discutat, mai ales, problema transporturilor și problema colaborării caselor de Economii și Cecuri Poștale.

Prima conferință economică a fost amânată treptat, din cauza greutăților survenite din partea agrarienilor cehoslovaci, în cece privește comerțul de cereale. La o înțelegere între reprezentanții industriei și agriculturii cehoslovace, cu privire la legăturile economice ale Cehoslovaciei cu cele două state ale Micii Înțelegeri, s'a ajuns numai pe la începutul anului 1934, iar prima conferință economică s'a putut ține dela 9 Ianuarie până la 17 Ianuarie 1934.

Conferința s'a deschis la Praga, într'o atmosferă de atenție deosebită, avându-se în vedere eșecurile suferite de toate planurile de organizare economică, nu numai dunăreană, dar chiar europeană.

Delegația română a fost condusă de Dl. ing. N. Teodorescu, cehoslovacă de Dl. Friedmann, iar cea jugoslavă de Dl. Pelivanovici. Dl. Președinte Beneș, pe atunci Ministru de externe, a insistat asupra necesității creerii definitive în Europa Centrală a unui organism economic internațional, cu o influență deosebită asupra statelor vecine.

²⁴⁾ Eugen V. Torgașev: Mica Înțelegere Economică, Bul. Inst. Ec. Rom. Nr. 7—9 (1934).

În ziua a doua (10 Ian.), s'a procedat la formarea celor cinci comisii, care ar urma să lucreze la elaborarea rezoluțiilor referitoare la problemele de specialitate.

Chestiunile de care aveau să se ocupe aceste comisii erau:

1. Navigația pe Dunăre.
2. Comunicațiuni poștale.
3. Comunicațiuni feroviare.
4. Colaborarea băncilor de emisiune.
5. Chestiuni de ordin politico-comercial.

De sigur, că cea mai acută și mai greu de rezolvat era chestiunea schimbului comercial. Aceasta era dependentă de unele organizațiuni economice cu manifestări refractare acestei apropieri dintre cele trei state. În principiu se poate spune că, pentru ca două sau mai multe state să aibă relațiuni comerciale intense și durabile, este nevoie să se completeze în producția de bunuri economice. La această chestiune centrală s'a mai adăugat o serie de noi probleme ce au fost discutate, până în ziua de 17 Ian., când rezoluțiunile luate au fost concentrate în următoarele 16 puncte:

1. Rezoluțiuni referitoare la încheierea tratatelor și convențiilor, în scopul intensificării relațiunilor reciproce și a lichidării chestiunilor neclare. Convențiunile ce se vor încheia conform acestor rezoluțiuni vor avea de subiect dubla impunere, ajutorul administrativ și apărarea juridică în toate chestiunile de scutiri de impozite și de relațiuni de frontieră, desființarea vizelor, chestiuni consulare, etc.

2. Rezoluțiuni referitoare la colaborarea instituțiunilor economice existente în statele Micii Înțelegeri, creierea instituțiunilor noi și organizarea propagandei economice.

3. Rezoluțiuni referitoare la colaborarea celor trei state, în domeniul feroviar. În acest scop se vor crea la direcțiunile centrale de cale ferată a fiecăruia din cele trei state câte un serviciu special, ce se va ocupa cu chestiuni referitoare la colaborarea României, Cehoslovaciei și Jugoslaviei, în acest domeniu. Directorii acestor servicii vor forma un comitet central feroviar al Micii Înțelegeri. S'a hotărât și elaborarea tarifelor și formalităților vamale unitare (mai ales în ceea ce privește despachetarea mărfurilor cu ocazia vămuirii). Asemenea în chestiuni de ordin internațional statele Micii Înțelegeri vor proceda unitar.

În ce privește îmbunătățirea comunicațiilor, s'a hotărât, să se dea cea mai mare atenție liniei Cerny Ardov—Halmei.

4. Rezoluțiuni referitoare la navigația pe Dunăre. S'a elaborat un proiect de creierea unei Asociațiuni a societăților de navigație din statele Micii Înțelegeri.

5. Rezoluțiuni referitoare la colaborare în domeniul comunicațiilor aeriene. S'a hotărât dezvoltarea acestui fel de comunicație. S'a admis, în principiu, încheierea convențiilor

referitoare la certificarea capacității aeroplanelor, la examinarea medicală a aviatorilor, ca și celor referitoare la întreținerea aceluiași fel de material carburant.

6. Rezoluțiuni referitoare la organizarea uniunii poșto-telefono-telegrafice, conduse de un comitet comun. S'a hotărât, în principiu, colaborarea Caselor de Economii Poștale, ca și introducerea cekurilor poștale de călători.

7. Colaborarea în domeniul normalizării, — adică regularea procesului de producție și distribuirea produselor.

8. Rezoluțiuni referitoare la colaborarea, în scop de unificarea dreptului comercial și a legilor cambiale și a cekului. Chestiunea se va studia.

9. Colaborarea pentru unificarea dreptului vamal, simplificarea formalităților vamale și unificarea taxelor vamale. Și la această se va proceda treptat.

10. Colaborarea celor trei state în domeniul statisticii.

11. Colaborarea în domeniul instrucțiunii agrare și lărgirea progresului agricol. În acest scop, se recomandă creierea unui comitet, care va avea de scop organizarea vizitelor reciproce, cursurilor, conferințelor, schimbul de literatură agricolă, etc.

12. Colaborarea în domeniul turismului, pentru care s'a recomandat înființarea birourilor de propagandă.

13. Colaborarea în domeniul industriei: s'a hotărât creierea unui comitet special, care se va ocupa cu această chestiune.

14. Colaborarea între băncile de emisiune: s'a hotărât ca guvernatorii celor trei Bănci Naționale să se întâlnească la conferințe periodice.

15. Colaborarea între Casele de Economii, la care se va proceda după studiul mai amănunțit al acestei probleme.

16. Rezoluțiuni referitoare la schimbul comercial între cele trei state²⁵⁾.

În această privință s'a stabilit că exportul Jugoslaviei în Cehoslovacia să fie de 345 milioane coroane (70 milioane formează numai tutunul), deci cu 145 milioane coroane mai mult față de anul 1933. Pentru România s'a stabilit ca valoarea exportului în Cehoslovacia să fie de 250 milioane coroane, față de 185 milioane, cât a fost în anul 1933. Conform datelor Ligii Națiunilor aceste prevederi s'au realizat astfel: Jugoslavia a exportat în valoare de 200 milioane coroane, iar România în valoare de 186 milioane coroane²⁶⁾.

A doua conferință a Micii Înțelegeri economice a avut loc la București, la 30 Aprilie 1934. Această conferință a fost deschisă de Dl. N. Titulescu, Ministrul de Externe al României,

²⁵⁾ Eugen V. Torgasev: Mica Înțelegere Economică. Bul. Inst. Ec. Rom., Nr. 7—9 (1934).

²⁶⁾ Société des Nations: Statistique du commerce international, 1934, pag. 271.

care a propus creiarea a cinci comisii, pentru a studia următoarele probleme, care tind a perfecționa planul economic propus la Praga:

1. Regulamentul Interior al Consiliului Permanent.
2. Studiul relațiilor comerciale reciproce și mijloacele de întrebunțat pentru intensificarea lor.
3. Examinarea activității secțiilor naționale și a aplicării rezoluțiilor luate la Praga în prima sesiune.
4. Comunicațiuni.
5. Chestiuni de ordin financiar²⁷⁾.

La această conferință s'a studiat mai ales probleme în legătură cu relațiunile comerciale dintre cele trei țări, și ca o facilitare a acestora s'a studiat problema transporturilor. Aceasta cu atât mai mult cu cât, între Cehoslovacia și România pentru o frontieră de 201 km., există numai o singură gară: Halmei și între Jugoslavia și România pentru o frontieră de 267 km. (fără Dunăre) sunt numai două gări: Jimbolia și Vrsăt. În aceste domenii s'a creat comitetul Micei Înțelegeri pentru transportul feroviar și s'a hotărât intensificarea transporturilor de mărfuri pe liniile:

- a) Praga—Podmonly—Giurgiu—București;
- b) Praga—Liubliana;
- c) Bratislava—Belgrad, etc.

În privința transportului aerian s'a încheiat convenția între Cehoslovacia și România pentru punerea în aplicare a liniei Praga—Uzhorod—Cluj—București.

În domeniul navigației pe Dunăre, s'a format Comitetul permanent al Dunării, care are menirea de a prepara terenul pentru creiarea Uniunii de Navigație pe Dunăre a Micei Înțelegeri.

A treia sesiune a Consiliului Economic al Micii Înțelegeri s'a ținut la Belgrad, având de studiat problemele puse în sesiunile precedente și, mai ales, având a se pronunța și a continua opera de consolidare economică pe baza celor 16 puncte, ce au fost stabilite în primul consiliu.

Între timp, în unele ședințe ale Consiliului s'au organizat și votat anumite convențiuni, cari urmează să fie puse în practică. Tot în a treia sesiune a Consiliului Economic al Micii Înțelegeri s'a stabilit o legătură aeriană între Praga și Belgrad, cari încă nu s'a pus în practică (29. II. 1936). Linia aeriană — stabilită tot atunci — între Praga—Bratislava—Zagreb—Sušak, este deja exploatată numai de societățile aeriene cehoslovace.

La 1 August 1935 a intrat în vigoare tariful româno—cehoslovac din portul Constanța, acordând reduceri importante, nu numai în ce privește relațiunile comerciale ale celor

²⁷⁾ E. V. Torgasev: Op. cit.

două țări, dar și în ce privește diferitele produse ale Cehoslovaciei destinate Orientului, și invers. Astfel se acordă reducere pentru importul destinat Cehoslovaciei de: ouă, legume, fructe de sud, orez, bumbac, jută, anamă brută și pentru exportul produselor cehoslovace de zahăr, produse de metalurgie, colorante, textile, hârtie, lemn, etc.

La 1 Ian. 1936, a intrat în vigoare tariful ceho—jugoslav din porturile: Bakar, Solin, Split, Susak și Sibenik. De acest tarif beneficiază și Austria, Ungaria și Italia.

Pentru că una din cele mai importante chestiuni a raporturilor economice dintre statele Micii Înțelegeri este schimbul de mărfuri, vom analiza în tabloul, ce urmează, situația acestui schimb între cele trei state și evoluția lui, începând cu anul 1928²⁸⁾.

Cehoslovacia (în milioane kc.):

	1928	1929	1931	1932	1933	1934	*
Imp. din Rom.	532	471	566	335	177	186	159
Exp. spre „	870	769	341	302	222	271	232
Imp. din Jug.	449	338	385	389	231	200	171
Exp. spre „	948	1140	832	404	197	258	222

Aceiași situație, în procente, din totalul importului și exportului.

Imp. din Rom.	2.8	2.4	4.8	4.1	2.9	2.9
Exp. spre „	4.1	3.8	2.6	4.1	3.7	3.7
Imp. din Jug.	2.3	1.7	3.3	4.8	3.8	3.1
Exp. spre „	4.5	5.6	6.3	5.5	3.8	3.1

*Jugoslavia (în milioane dinari)**

	1928	1929	1931	1932	*	1933	*	1934	*
Imp. din Rom.	208	182	78	86	81	75	59	64	50
Exp. spre „	77	1025	90	94	88	107	84	43	34
Imp. din Ceh.	1402	1329	872	447	417	349	272	418	322
Exp. spre „	579	425	744	403	376	366	285	437	337

²⁸⁾ Datele tablourilor sunt luate din publicațiile S. D. N. pentru comerțul internațional din anii respectivi.

* Puterea de cumpărare a kc. a scăzut după devalorizare cu 14.6% în 1934.

* Puterea de cumpărare a dinarului a scăzut astfel: în 1932 cu 6.8%, în 1933 cu 22.3% și în 1934 cu 23.14%.

** Puterea de cumpărare a leului a scăzut în 1933 numai cu 1.4% și în 1934 cu 2.4%.

Aceiași situație — în procente — din totalul importului și exportului.

Imp. din Rom.	2.66	2.4	1.6	3.0	2.6	1.8
Exp. spre „	1.2	12.9	1.9	3.1	3.2	1.1
Imp. din Ceh.	17.89	17.49	18.2	15.6	12.1	11.7
Exp. spre „	8.9	5.38	15.5	13.2	10.8	11.3

*România (în milioane lei)**.*

	1928	1929	1931	1932	1933	1934	**
Imp. din Ceh.	4591	4020	1923	1458	1102	1312	1281
Exp. spre „	1588	1789	1557	1161	667	741	72
Imp. din Jug.	79	276	56	50	90	93	91
Exp. spre „	641	503	247	228	184	151	148

Aceiași situație — în procente — din totalul importului și exportului.

Imp. din Ceh.	14.5	13.6	12.2	12.2	9.5	9.9
Exp. spre „	5.9	6.2	7.0	7.0	4.7	5.4
Imp. din Jug.	0.3	0.9	0.3	0.4	0.8	0.7
Exp. spre „	2.4	1.7	1.1	1.4	1.3	1.1

Concluziile ce se pot desprinde din aceste date sunt:

1. Cehoslovacia are o piață de desfacere destul de însemnată în România și mai ales în Jugoslavia, dar care — datorită comerțului dirijat, impus de nouile forme de plată interstatale și mai ales de tendința tot mai accentuată de a-și crea o agricultură proprie — a fost redusă în importanță, dela 9.4% din totalul exportului ei în anul 1929, la 7.2% în 1934. În ceea ce privește importul, rezultatul este tocmai invers. În anul 1929 a importat din România și Jugoslavia 4.1% din totalul importului, iar în anul 1934 s'a urcat la 6%. Aceasta justifică faptul că Cehoslovacia are nevoie de piața românească și jugoslavă.

2. Jugoslavia nu are legături comerciale prea accentuate cu România. Aceasta se explică prin faptul că amândouă sunt țări agrare. Jugoslavia importă din România, mai ales petrol; în anul 1933 a importat 95.000 tone, adică 85% din totalul importului petrolifer al Jugoslaviei. În ceea ce privește legăturile Jugoslaviei cu Cehoslovacia, este remarcat faptul că, pe când Jugoslavia joacă un rol nu prea însemnat în comerțul exterior al Cehoslovaciei (de 3.5% la exp. și 3.1% la imp. din comerțul total), Cehoslovacia are o importanță deosebită în comerțul Jugoslaviei cu un procent de 11.7 la import și 11.3 la export (1934), urmând imediat după Italia, Germania și Austria. Jugoslavia este o piață prețioasă pentru Cehoslovacia, dar Cehoslovacia reprezintă o piață indispensabilă pentru Jugoslavia.

3. Pentru România o importanță mai mare are Cehoslovacia, care participă la comerțul exterior cu 9.9% la import și 5.4% la export (1934).

Din datele de mai sus se poate observa tendința de apropiere a totalului importului cu totalul exportului în anii 1933 și mai ales în 1934. Diferența dintre export și import era mai mare în anii dinaintea crizei: acest fenomen însă are explicația în noile forme de schimb internațional, care tind spre egalarea valorii schimbului între state. Totuși, prin creierea Consiliului Economic al Micii Înțelegeri s'a căutat să se atenueze — dacă nu este posibil chiar o evitare — a influențelor tendinței de autarhie.

Raporturile comerciale ale celor trei state se caracterizează prin faptul că, de o parte este Cehoslovacia cu industria sa puternică, iar de altă parte Jugoslavia și România (excepțând România pentru petrol), cu produsele lor agrare. Mărfurile standard (cele mai de seamă), care fac obiectul exportului în Cehoslovacia din cele două țări ale Micii Înțelegeri sunt: grâu, porumb, porci, grăsimi, iar pentru Jugoslavia: tutunul și pentru România: petrolul.

Cehoslovacia a importat produse standard în anul 1935 astfel:

	din România:	din Jugoslavia:
grâu		67.897.000 kc.
porumb	26.172.000 kc.	43.029.000 „
porci	50.116.000 „	57.990.000 „
grăsimi		14.127.000 „
hulă minerală (petrol)	104.974.000 „	
tutun		54.667.000 „
Total:	181.262.000 kc.	231.710.000 kc.

Totalul importului din România în anul 1935 a fost de 260 milioane față de 177, cât a fost în anul 1933. Deci o creștere de aproape 47%, care în realitate nu e decât de 30.34%. Totalul importului din Jugoslavia pentru anul 1935, a fost de 362 milioane, față de 231 în anul 1933. S'a mărit cu aproape 56%, în realitate cu 39.34%.

Exportul Cehoslovaciei pentru anul 1935, în cele două țări ale Micii Înțelegeri a avut următoarea situație: în România totalul exportului a fost de 383 milioane kc.; față de 222 milioane, cât a fost în anul 1933. Deci creștere de aproape 72%; în Jugoslavia totalul exportului a fost de 318 milioane kc. față de 197, cât a fost în anul 1933. Deci o creștere de 61%²⁹⁾. Dacă ținem cont de faptul că kc. a fost devalorizată în Febr. 1934 cu 16.66%, atunci observăm, că aceste cifre ale exportului

²⁹⁾ A se vedea Rev. L'Europe Centrale. Nr. 7, 8, 9, din 1936, art.: Deux années de Petite Entente économique par M. Niederle.

și importului din Cehoslovacia nu sunt tocmai atât de concludente, după cum arată Dl. Niederle, dar reduse la valoarea lor reală, totuși, reprezintă o augmentare a schimbului comercial destul de însemnat.

Din datele de mai jos se poate observa cum s'a intensificat schimbul între cele trei state ale Micei Înțelegeri³⁰⁾.

Anii	România		Cehoslovacia		Jugoslavia	
	milioane lei	medie	mil. kc.	medie	mil. dinari	medie
1933:	2.106	100	826	100	820	100
1934:	2.287	108	915	111	958	117
1935:	2.637	125	2.324	160	1.141	139

Nu insistăm aici asupra metodelor de plată și asupra noului reglementări a legăturilor comerciale dintre cele trei state ale Micei Înțelegeri, putem însă afirma, că Mica Antantă economică — de abea dela doi ani de înființare — a devenit o realitate economică destul de însemnată a Bazinului dunărean.

Totuși, din datele de mai sus, și mai ales dacă avem o privire de ansamblu asupra întregii activități economico-comerciale a celor trei state, vedem că Mica Antantă economică nu poate fi un grup ideal din punct de vedere al schimbului de mărfuri, dar poate servi ca bază de colaborare cu alte state (Hodza). Cehoslovacia pe de o parte, nu poate absorbi toate produsele agrare ale Jugoslaviei și României, cu atât mai mult cu cât azi această țară tinde să-și satisfacă singură necesitățile consumului intern de cereale (mai ales de grâu), iar pe de altă parte similitudinea de produse economice a celor două țări (Jugoslavia și România) face aproape imposibil un schimb între ele, cu excepția petrolului.

Acordul dela Roma. In ziua de 17 Maiu 1934, s'a parafat la Roma acordul economic italo-austro-ungar, ce este a două realizare economico-politică din Europa Centrală. Acest acord cuprinde două protocoale; unul se referă la relațiunile italo-austriece și altul la relațiunile italo-ungare.

Partea importantă în acest protocol este faptul că se tinde la o apropiere economică a două state din Bazinul dunărean cu unul din marile puteri, direct interesată în regiunea dunăreană.

Schimbul economic între cele trei țări s'a îmbunătățit grație eforturilor depuse în această direcție. Italia joacă rol destul de accentuat în comerțul exterior al Austriei. Din totalul exportului Austriei, 9.9% era îndreptat spre Italia în anul 1932. Acest procent s'a urcat la 11.3% în anul 1933; la 11.1% în anul 1934. Din totalul importului 4.9% venea din Italia în anul

³⁰⁾ Bulletin de la Chambre de commerce et d'industrie de Buc. Nr. 10, 1936, pag. 16.

1932, procent ce s'a menținut și în anii următori (4.4% în 1933 și 4.3% în 1934). Austria importă din Italia: automobile, textile (bumbăcării) și exportă: fier, mașini agricole, etc.

Schimburile comerciale ale Ungariei cu Italia sunt mari. Din totalul importului 5.6% venea din Italia în anul 1932, crescând la 7.4% în 1933 și la 12% în 1934. În ceea ce privește exportul, urcarea nu este așa de accentuată; dela 7.8% din totalul exportului anului 1932 se ajunge la 8.7% în 1933 și la 8.3% în 1934. Ungaria exportă produsele sale agricole în Austria și Italia.

Schimbul comercial între aceste trei țări nu a ajuns la epuizarea mijloacelor practice de realizare; el va mai crește încă până se va putea consolida la o cotă fixă. Totuși „efectele practice ale acordului au fost relativ slabe, pentru că cantitatea de grâu exportat de Ungaria nu e prea mare”³¹⁾, deși Italia și Austria s'au obligat să cumpere o anumită cantitate de grâu unguresc.

CONCLUZII.

Încercările de cari ne-am ocupat în acest capitol, referitor la organizarea economică a țărilor dunărene, se deosebesc de cele de dinaintea războiului prin faptul, că au un caracter pur economic. Se spune, că înainte de războiu era parola „Distrugeți Austro-Ungaria” și acum este „Reconstruiți Austro-Ungaria”. Prin încercările sesizate nu se tinde la o oligarhie politică așa cum era Austro-Ungaria, ci mai mult la o apropiere pe teren economic. Colaborarea statelor dunărene mai ales printr'o politică comercială favorabilă schimbului interdunărean, nu înseamnă dorința de a reconstitui Monarhia dualistă.

Încercările de organizare pe teren economic au apărut mai ales în faza de depresiune economică. Deși, puterile mari au intervenit mereu în politica economică a micilor state, totuși nu s'a putut realiza nimic practic — în regiunea dunăreană — fără de Mica Înțelegere, pentru că:

1. Marile puteri nu s'au înțeles asupra organizării economice care să dea rezultate pozitive. Prin Planul Tardieu, Italia și Germania își vedeau periclitată situațiile lor economice, mai ales în Ungaria și Austria. Prin Planul Mussolini, Cehoslovacia era exclusă de a beneficia de regimul preferențial ce celelalte țări dunărene.

2. Conferințele Blocului Agrar, precum și conferința dela Stresa nu au avut eficacitate practică — în sensul acordării regimului preferențial cerealelor de origină europeană — din cauză că statele industriale nu renunță — nu atât la beneficiul

³¹⁾ Charles de Balas: *La Politique commerciale en Europe Centrale*. Acad. de Droit Internationale: Recueil des cours, 1935, pag. 183.

Realizarea Anschluss-ului a desființat acordul economic dela Roma.

dublu ce i-le acordă importul de cereale transoceanic și la re-agrarizarea internă, cât siguranței politice pe care o primește un stat industrial prin promovarea agriculturii, într'o situație politică specifică.

3. Proiectele de uniuni vamale au avut un substrat politic (mai ales cel dintre Germania și Austria) și de aceea nu s'a putut realiza. În plus, unele s'au încercat între țări, cari nu se completau din punct de vedere economic (Jugoslavia și România).

4. S'au realizat anumite înțelegeri economice (Mica Înțelegere economică și Pactul dela Roma), efectuate fără intervenția marilor puteri, ci numai din și cu inițiativă proprie.

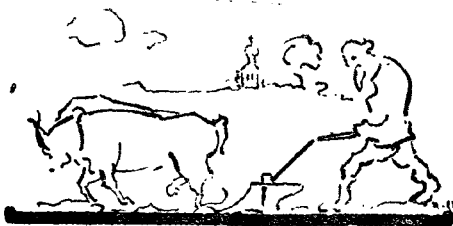
Deși Mica Înțelegere economică nu este un grup de state ce se completează perfect din punct de vedere al schimbului comercial, totuși poate forma baza de colaborare cu toate statele dunărene. În al doilea rând, creierea unei înțelegeri economice dintre mai multe state ne ideale din punct de vedere al schimbului comercial, dar ideale din punct de vedere al înțelegerii politice ne arată că:

1. situația politică a Europei este de așa natură că statele renunță la multe avantajii economice în schimbul siguranței lor politice.

2. tendința de autarhie economică înlesnește încheierea de înțelegeri economice între Statele, cari asemănându-se din punctul de vedere al producțiilor naționale respective, nu vor ajunge — totuși — să efectueze schimburi comerciale întense.

Mica Înțelegere economică prin realizările făcute până acum nu numai în domeniul schimbului comercial, dar și în toate domeniile de colaborare economică dovedește, că poate deveni baza de organizare economică în această regiune.

Dr. AUGUSTIN TATARU.

ÎNSEMNĂRI

In al patrulea an

„Țara de mâine“, cu acest număr, intră în al patrulea an de apariție. In publicistica românească patru ani de viață ai unei reviste însemnează mult; Românul, în general, sau nu cetește și când cetește totuși, nu plătește. Cei mai înstăriți și mai cu vază se socotesc îndreptățiți să primească publicațiuni fără să le plătească, iar cetitorii mai mărunți uneori nu pot plăti, chiar atunci când abonamentul costă atât de puțin ca la revista noastră.

In asemenea împrejurări viața unei publicațiuni este chinuită, apariția ei neregulată, legându-și — deseori — soarta de un singur om, care crede că trebuie să jertfească bani și osteneți pentruca o acțiune începută să nu se poticnească. Revistele de atitudine, cum este și revista noastră, întâmpină și alte greutăți legate de intransigența, de fermitatea credinței pe care o propovăduiește; unii cred că nu e bine „să se angajeze“ sprijinind-o, iar alții o privesc cu vrășmășie, bucurându-se de toate necazurile ei.

Cu ce gânduri a pornit la drum revista noastră acum 4 ani? Și ce a reușit să înfăptuiască?

Gândurile de aci au fost exprimate și sunt și astăzi de un mănunchi de tineri intelectuali ardeleni, cari au refuzat și refuză să practice mimetismul politic și social atât de curent în vremea noastră, cari cred că pedeeasupra a tot ce este efemer în viața și sentimentul public, stăruesc adevăruri de valoare permanentă a căror nesocotire o societate cultă și civilizată nu trebuie să și-o îngăduie. Pornind din intimitate stărilor sociale, economice și politice românești asupra cărora am proectat și lumina marilor cuceriri spirituale ale culturilor streine, nu ne-am lăsat impresionafi nici de gesturile temerare ale căpitanilor de multe feluri, nici de elocvența stearpă a patriotarziilor sau de îndrăsnelile nesancționate ale dictatorilor de pretutindeni.

In paginile revistei noastre s'au putut ceti, deseori, adeziuni categorice pentru democrație, țărănism, libertate; naționalismul nostru organic și-a găsit exprimare în studii miezoase, privind problemele esențiale ale neamului nostru și ale destinului său. Credem în educabilitatea societății românești și detestăm metodele silnice de afirmare a unei opinii sau atitudini. N'am exaltat patimi, n'am propovăduit supunere oarbă față de oameni în misiunea cărora noi n'am crezut, n'am creat mituri din nimic și eroi din lume de rând. Credem în capacitatea de înfăptuire a sentimentelor alese, dar nu svărlim la coș atributele rațiunei care luminează, discerne și orientează.

Țară de țărani, susținem că propășirea ei nu este cu puțință decât prin propășirea țărăniei. Țărănismul nostru nu spune că fără un țăran cu carte, cu trup sănătos, demn și înstărit România nu poate face nici un pas înainte. Fățuiala orașenească nu ne amăgește; nu găsim în forfoteala cosmopolită a orașelor României decât o zestre care trebuie mai toată svărlită pentrucă nu este făcută după chipul și asemănarea noastră. Spor, cultură și civilizație nu putem avea cu satul african și cu țăranul mistuit de boli și suferințe, subnutrit și urățit de mizerie. Țara de mâine va fi așa cum o făurește dorința și închipuirea noastră de astăzi.

Ne-am afirmat și ne afirmăm democrați. Și suntem și rămânem astfel nu pentrucă „naționalității“.... spanioli pierd sau câștigă unele bătălii, nu pentrucă cineva s'ar încumeta sau nu să taie ceva din ghiarele lui Hitler, nu pentrucă vrednicia italiană se یرهște cu folos sau fără pe 'ntinsurile Abisiniei, nu pentrucă Franța și Anglia vor să rămână cu

oride preț democratice, nu pentru că democrația scandinavă, olandeză, elvețiană și americană însemnează rânduială consimțită și progres în libertate, ci pentru că credem neclintit că democrația are de dat roade multe și bune pe seama societății românești, care a cunoscut prea mult împilarea, despotismul, bunul plac al feluriiilor dictatori din 4 vânturi pentru că, în mod conștient și unanim să vrea să mai între la stăpâni a căror „mântuire“ nu însemnează decât un furt de drepturi, o umilintă oficializată, o troglodire a spiritelor.

Nu suntem părtașii democrației lăbărțate, anarhizante; o asemenea democrație nu este democrație. În regim democratic se lucrează disciplinat, autoritatea își exercită atribuțiile ei firești, vigoarea în sentimente și fapte nu cedează pasul delăsării și tembelismului. Cel care poate să conducă spiritele nu simte nevoia să fure libertatea altora, dar nici în numele unei pretinse libertăți nimeni nu poate ridica steagul anarhiei și al bunului plac.

Imprejurările cari au urmat apariției revistei noastre au confirmat temeinica tezei noastre. Să rămânăm ceia ce trebuie să fim, Români liberi, cetățeni întregi, nație care gândește și făptuește după capul și interesele ei permanente.

Pornind spre al patrulea an de scris onest, totul ne îndreptățește să stăruim pe calea apucată dela început. Calea noastră, umbrită de nori trecători, ne va duce la isbândă. Astăzi, mai mult decât totdeauna, se cuvine să punem puteri tot mai multe în slujba ideilor și idealurilor NOASTRE. Cei cari gândesc la fel cu noi, să stea alături de noi cu sprijinul lor moral și material; cei cari ne vrăsmășesc să-i dea înainte. Undeva ne vom întâlni față'n față și ne vom răfui cavalereste; cine va cădea, să-și ia angajamentul că se va întoarce la isvorul curat al adevăratelor credințe și idealuri românești. Mereu înainte; în paginile noastre vor găsi îndreptar temeinic toți acei cari vor să cunoască constantele sigure ale vieții românești. Din Ardeal, dela Cluj, ne vom îndeplini mereu datoria așa cum vrem și cum credem noi că e bine.

Democrația, șapal ispășitor al agramațiilor

Mulți Români „imparțiali“ când aduc vorba despre politică nu întârzie să spargă în capul democrației toate oalele stricate ale societății românești. Dacă cutărui ministru îi lipsește sentimentul demnității și al răspunderii, de vină este democrația; dacă receptorul din Târgul Fierbinți a fraudat, de vină e democrația; dacă învățătorul din Scăeni a fugit cu fata vreunui gospodar, de vină e democrația; dacă perimetrele petrolifere au trecut, dela Stat, pe un preț de nimic în stăpânirea unor șarlatani, de vină e democrația; dacă vre-o față bisericească calcă'n apele diavolului, de vină e democrația; dacă țăranul e mistuit de boli, analfabet și calic, de vină e democrația; dacă Neamțul s'a apropiat de Oradea cu încă vre-o 300 km., de vină e democrația, etc., etc.

Nu mai e mult până când se va spune: Dacă întârzie să vină primăvara, de vină e democrația; dacă Rușii trăesc cam pe la Moscova, de vină e democrația; dacă Dunărea curge dela Giurgiu spre Galați și nu invers, de vină e democrația; dacă deschizi umbrela când plouă, de vină e democrația; dacă bați la o ușe și nu ți-se deschide, de vină e numai democrația, etc., etc.

Toate păcatele și neajunsurile societății românești, în sfârșit, după laborioase și seculare cercetări pot fi explicate: de vină e democrația. Îți strecoară în urechi această teribilă și epocală descoperire băiatul de prăvălie, studentul netrecut prin vama examenelor, dl. inspector din cutare serviciu al Statului, conțopistul dela primărie, destui dintre așa zișii intelectuali, băcanul din colț, frizerul, cafeneaua, sindrofia babelor din lumea „bună“, gazeta vândută în valută forte, etc., etc.

Ce ați zice de un doctor, care — chemat la căpătâiul unui bolnav — ar spune, că pricina boalei este bătălia dela Podul Inalt, cureubeul, calul lui Alexandru Macedon, sau așa ceva? Ați zice, pe loc: e nebun — și v'ați face sfânta cruce.

Cam așa stau lucrurile și cu democrația. Ea, care nu s'a abătut încă niciodată pe la noi, este întâlnită de toți pe la toate răscrucele de drumuri, pe toate coclaurile Țării, oriunde se 'ntâmplă o nenorocire și se face o prostie, pretutindeni sunt năzdrăvani cari o văd aidoma, jură că au stat de vorbă cu ea, că au zărit-o punând foc unei jirezi de paie, călcând pe morminte, lătrând în unison cu javrele la lună, etc., etc.

Ei bine, toți acești domni sau chiar doamne sunt pur și simplu nebuni cari se plimbă printre noi cu mâinile neferecate și cari nu sunt duși la balamuc pentru că nu li-s'ar ști redacta procesul verbal de inter-nare deoarece este o datorie obștească, ca democrația să fie violentată.

În România s'a dus și se va mai duce lupta pentru democratizarea țării. Democrația este un ideal de viață publică, de organizare socială și economică, de progres cultural, spiritual și sanitar; un ideal a cărui realizare implică activitate intensă și disciplinată, exercițiu de autoritate, patriotism și desinteresare. S'au întrunit în vre-o activitate de guvern românească aceste atribute și exigențe ale democrației? Răspundem noi: Nu. Și atunci care democrație poate fi învinuită? Poate cea din Elveția, Danemarca, Anglia, Suedia, etc.? Cine se 'ncumetă, la noi, să facă acest lucru, cine ar putea opune frumoaselor realități ale vieții acestor State

Noi am avut până acum parodia de democrație pe care am meritat-o. Adevărata democrație nu s'a arătat încă pe plaiurile noastre. Dar ea va veni, va trebui să vină. Forțe și necesități autohtone o vor impune. O Țară de țărani, nicăieri în lume nu s'a putut și nu se va putea dezvolta decât prin organizare. Ignoranții și cei de rea credință pot să nu recunoască acest lucru; nu părerea lor este cea care ne interesează. Neamul nostru are încă destule rezerve de bun simț și inteligență pentru ca să știe alege.

Datoria democrațiilor

Revista bucureșteană „Dacia Nouă“ a publicat articolul de mai jos, scris special pentru ea de dl. Jean Mistler, fost ministru, președintele comisiei afacerilor streine a Camerei franceze:

Situația politică română, criza politică germană, Sâmbătă la Berchtesgaden . . . de câteva săptămâni ritmul evenimentelor politicii externe lasă cu atât mai puțin timp de gândire cu cât pe un plan paralel, drama spaniolă și războiul din Extremul Orient continuă.

Trebue să vedem în această acumulare de incidente semnele prevestitoare ale unei inevitabile catastrofe europene, — sau din contră să gândim că în fața riscurilor din zi în zi mai amenințătoare, cancelariile vor găsi formule eficace și vor ști să înlăture pericolul.

În Europa lui 1938, numai în țările occidentale și scandinave viața corespunde tipului de viață normală europeană: viața materială confortabilă, alimentație suficientă, construire și circulație a capitalurilor după tradițiile clasice, regim politic bazat pe libertatea individului.

Acest mod de existență către care tindeau toate țările Europei în 1914, dacă nu ajunseseră de acum la el, îl cunosc astăzi numai Franța și Anglia între marile puteri. În ce privește statele autoritare, dacă cu prețul unui efort, cărui-a trebuie să-i admirăm vigoarea, au realizat o operă materială considerabilă în domeniul utilajului, este evident că aceste realizări colective au fost plătite cu grele sacrificii de indivizi.

Pe planul individual și familiar, germanii sau italienii de astăzi au pierdut cea mai mare parte a drepturilor dobândite greu în cursul secolului XIX, societatea s'a proletarizat prin distrugerea claselor mijlocii și naționalizarea capitalurilor sau veniturilor, iar Europa prezintă din nou că și cu 15 secole în urmă, spectacolul unei inegalități profunde între state.

Riscurile pe cari le comportă o asemenea inegalitate, sunt evidente: locuitorii țărilor proletarizate, nu numai că nu cunosc influența calmantă a confortului material, dar mai mult, ele devin cu totul sensibile eforturilor unei propagande războinice, care imputând țărilor bogate responsabilitatea dificultăților lor, înfățișează războiul ca fiind singurul mijloc de a rezolva revendicările de egalitate. Dramatică eroare de după război a fost de a nu se fi înțeles că, tratatele cari au fost considerate bazate pe drept și a căror aplicație — în orice caz — presupunea respectul angajamentelor juridice, nu putea subzista practic decât într'un regim care ar fi restabilit o anume egalitate economică între membrii colectivității europene.

Oamenii nenorociți sunt periculoși, spune Iulius Coesar al lui Shakespear și ceea ce este adevărat pentru oameni este tot atât de adevărat pentru state, iar faimoasa proclamație a lui Bonaparte către armata italiană: „Soldați, sunteți goi...“, ilustrează în culori vii acest adevăr.

Dar asemenea regrete sunt zadarnice și reamintirea acestui trecut atât de apropiat n'are valoare decât pentru a ne îndemna la o politică mai realistă, în care spiritul de sistem va ceda îndemnat locului, simțului oportunității. D. Eden, vorbind în fața tineretului la Birmingham, a declarat: „Împrejurările se schimbă din moment în moment și noi trebuie să avem ochii deschiși și spiritul suplın, pentru a prevedea schimbările și a folosi prilejurile pe care ni-le pot furniza“. Cuvinte cu atât mai înțelepte, cu cât după atâtea garanții pierdute, nimic nu asigură că se vor mai produce adesea conjuncturi favorabile și că va trebui să se renunțe definitiv la verbalism, dacă voim să le prindem.

Dar în acelaș timp în care dădea sfaturi utile democrațiilor, amintind o frază a lordului Grey: „trebuie să salvăm ordinea pentru a ne bucura de libertate“, d. Eden a dat un avertisment folositor țărilor cari speculează mereu slăbiciunea aparentă a statelor liberale: „dese ori anumiți oameni spun că suntem în decadență, că instituțiile noastre sunt uzate, că ele au încetat să funcționeze. Noi știm că nu este așa, dar importă ca ceilalți să nu se nșele asupra acestui lucru. Judecățile greșite asupra Angliei, i-au făcut mult rău în trecut“.

Și el termină discursul său, îndemnând pe tinerii cari ascultau, să lupte contra defetismului sub toate formele lui.

În momentul în care politica externă apare din ce în ce mai mult ca o încercare de forță, examenul de conștiință la care se supune d. Eden pentru Marea Britanie, are o valoare egală pentru Franța.

La fel cu amicii noștri britanici, nu socotim definitivă eclipsa Genevei și spiritul de cooperare internațională, dar este evident că mult timp încă, popoarele nu vor găsi la Geneva mai mult decât au adus acolo și că în aceste condițiuni pacea trebuie să fie asigurată, pentru moment mai ales prin mijloace materiale. În primul rând al acestor factori de liniște, figurează amicitia franco-britanică a cărei soliditate a fost probată în ultimele luni, în cursul tuturor vicisitudinilor politicii europene, și se va afirma din nou în Iunie, cu prilejul apropiatului voiaj în Franța al suveranilor imperiului.

Totuși, până în Iunie, sunt posibile multe incidente — într'o Europă atât de tulburată — pe cari o atitudine comună și net hotărâtă dinainte, a Mării Britanii și a Franței, le va evita fără îndoială. Este foarte mult de dorit ca fără să mai întârzie, Londra și Parisul să procedeze la un schimb total de vederi, de natură a arăta pe cât de clar posibil, poziția lor în chestiunile cari se pot prezenta.

Optimismul este singurul dușman al democrațiilor, dar este un dușman redutabil.

Cât costă Abisinia ?

Profesorul italian Arias arată, că până în prezent, Africa Orientală a costat Italia, o sumă ceva mai mică de 30 miliarde lire italiene. Aceste cheltuieli se repartizează astfel: exercițiul 1934—35, suma de 975 milioane; exercițiul 1935—36, o sumă de 11.1 miliarde; exercițiul 1936—37, o sumă de 17.5 miliarde. Aceste date se găsesse într'un studiu asupra bugetului public, din care reiese că deficiențele au fost: în 1930—31, de 504 milioane; în 1931—32, de 3.867 milioane; în 1932—23, de 3.549 milioane; în 1933—34, de 6.371 milioane; în 1934—35, de 2.030 milioane; în 1935—36, de 12.686 milioane și pentru 1936—37, de 16.230 milioane. În aceste cifre intră și deficiențele căilor ferate.

Pământul și țărani

În „Țărănismul“, revistă fondată de dl. Ion Mihalache, dl. Prof. C. Rădulescu-Motru publică articolul de mai jos:

Pe petecul lui de pământ, pe care l-a avut din moși strămoși, sau pe care l-a cumpărat din economiile făcute, țărănul rămâne dela naștere până la moarte. Urmele muncii lui se înfățișează înaintea ochilor toată vremea. Omul, munca și pământul, în sufletul țărănului, nu se pot despărți. Legătura cu pământul stă scrisă la el — nu în lege, ci în sânge.

Dacă Statul român este să aibă un înțeles pentru țărănul român, atunci Statul trebuie să se întemeieze pe această legătură dintre pământ și plugar.

De fapt, legătura cu pământul a constituit singura putere, care a rezistat tuturor împrejurărilor grele, prin care a trecut poporul român. Bravii Căpitani ai cetelor de ostași, care apărau țara, erau răsplătiți, dându-li-se câte o bucată de pământ în proprietate. Pământul a dat dreptul la boerie și la răzeșie. Muncitorul de pământ era, fără alte formalități, de drept român. În zile bune, ca și în zile rele, legătura omului cu pământul a susținut și a păstrat ordinea noastră politică. Ea este și astăzi la rădăcina puterii și a energiei noastre naționale.

Făcând aceste constatări, nu înseamnă că trebuie să revenim la trecut.

Toate aceste constatări îndrituiesc stabilirea unor raporturi firești între interesele celor mulți — legați de pământ, care ne-au păstrat dătinela și neamul — și interesele celor puțini, legați de industrie și comerț. Se cere ca dreptul satelor, să fie respectat, fără ca prin aceasta să se dușmănească orașele.

Oamenii produc, nu pentru a produce cu orice preț, ci pentru a avea în schimbul producției lor tot ceea ce le trebuie pentru a-și duce viața cât mai civilizată, cât mai omenește.

Producția industrială și producția comercială isvorăsc din spiritul de întreprindere și de invențiune. Ele merită toată admirația; mulțumită acestor producții sporește civilizația în omenire; dar aceste producții își găsesc răsplata în posibilitățile lor de câștig, care întrec munca depusă. Bogații industriași, miliardarii, din America, au început mai toți prin a fi lucrători cu ziua. Muncitorul de pământ însă, orice indemnare ar avea, nu poate ajunge la câștigurile industriașului și ale comerciantului. Pământul, oricât de bine ar fi cultivat, nu se întinde cum se întinde fabrica și prăvălia. Deaceia muncitorului de pământ îi trebuie o altă ocrotire.

Producătorului îi trebuie o înlesnire și cea mai importantă înlesnire este: creditul. Statul român are îndatorirea de a înlesni producătorului credit și anume: credit ieftin, susținut cu sacrificii, pentru producția care pune în valoare pământul țării; credit normal, distribuit cu multă prevedere pentru celelalte producții economice.

Alături de ocrotire și de credite ca cel mai important rost al Statului este să încadreze pe țăranul izolat în organizarea satului, ca prin mijlocirea acestuia să ajungă să se ridice la o prosperitate morală și materială.

În general foc de paie, cum se zice. Și nu putea să aibă alte rezultate pentru că liberalismul are grije de individ și prin aceasta s'a găsit, dela început, străin de firea țăranimei.

Trebuie să se țină seama că, buna stare a țăranului individual este legată de buna stare a satului întreg. Deaceia ea reclamă: școală specială sătească, biserică cu un moral ridicat, igienă la sate; asigurări sociale obligatorii; cooperative de cumpărare și de vânzare în comun; cooperative de consumație și de credit; comerțul de cereale organizat de sindicate mari agricole, sau de Stat, cu scopul de a se înlătura specula; industria organizată pe baza agriculturii; și, mai presus de orice, administrarea averii satului ca și a Statului în mod exemplar de cinstit.

Congresul țăranimii poloneze

Partidul țăranesc unit deține rolul de prim plan între forțele politice poloneze. Este vie încă demonstrația uriașă, organizată de acest partid în August 1937.

Că s'a permis un congres al țăranimii poloneze ce activează în partidul țăranesc, aceasta nu trebuie căutată în vre-o schimbare de atitudine a guvernului, ci în forța ce o reprezintă acest partid.

Congresul s'a ținut la Cracovia în zilele de 27 și 28 Februarie și a asistat 600 delegați din toate părțile republicii vecine.

A fost o magnifică manifestare a unui popor care își cere drepturile politice și o manifestare semnificativă a voinței de a se reda libertățile cucerite. Dar grupul colonellor, care a devenit clasă dominantă, desigur, că nu va renunța la beneficiile de cari dispune fără luptă. Și tocmai aceasta s'a spus la acest congres, că țăranii polonezi voiesc reintra în viață normală și democratică pe cale pașnică pentru a nu produce o mișcare care ar putea dăuna intereselor țării. Dar guvernul, desigur, că nu înțelege aceasta. Congresul a fost o manifestație a forțelor democratice poloneze într-o țară unde se duce o politică de zig-zag diplomatic. Vizita mareșalului Göring și călătoria d-lui Beck la Roma sunt indicii concludenți că, ceace a clădit mareșalul Ridz-Smigly în vizita sa trecută la Paris, a fost dărâmat. Polonia se ține pe o poziție periculoasă pentru sine și pentru echilibrul european.

Congresul a cerut dealtfel în moțiunea sa o orientare spre țările europene și americane, cari vor pacea și acestea sunt țările democratice în frunte cu Franța, deci o alianță și o colaborare strânsă cu Franța. Oratorul Gralinski, care a făcut un expozeu asupra politicii externe pe care trebuie să o urmeze Polonia, a arătat că politica de duplicitate urmată de colonelul Beck va aduce numai pagube țării.

A reamintit că după celebrul pact de amicitie de 10 ani fruntașii Reichului au ținut discursuri și au cerut ca Silezia poloneză să fie retrocedată. Cam așa se luerează și acuma.

A criticat politica dusă față de Germania, căci regimul de acolo și-a manifestat atitudini agresive față de Polonia, iar în chestiunea Danzingului atitudinea hitleriştilor este contrară intereselor poloneze. Politica colonelului Beck a fost disecată și aspru criticată în toate punctele ei.

S'a cerut o reglementare în spirit amical a relațiunilor cu Cehoslovacia și o modificare a politicii țării față de statul liber Danzig, din care Germania și-a creiat o poziție de atac contra Poloniei. Deasemenea în moțiunea votată se cere o intervenție energică pentru ca drepturile minorității poloneze din Germania să fie respectate.

Pentru viața democrației poloneze pusă sub obrocul reacțiunii colonelilor Congresul partidului țărănesc unit este o zi de sărbătoare. Hotărârile ce s'au luat acolo sunt îmbucurătoare pentru democrație și păstrarea păcii europene, cu toate că nu sunt hotărâri oficiale ale Republicii poloneze, însă știm că sunt hotărâri ale majorității poporului polonez, căruia i s'au răpit drepturile pentru cari va trebui să dea o luptă grea.

Dacă în Bulgaria se fac alegeri, este semnificativ, precum semnificativă este și ținerea acestui congres.

Trebue să apreciem la justa lor valoare luptele duse de o țărănime care este lipsită de drepturi politice într'un stat pe care ea l-a clădit, ea îl întreține cu munca ei și ea va fi chemată să-l apere.

Congresul dela Cracovia, credem că va fi urmat de noi manifestații cari vor sfârși prin a reda Poloniei vecine conducerea normală și dorită de poporul polonez: o conducere democratică.

Conferința tineretului din țările dunărene

La Praga a avut loc în zilele de 25, 26 și 27 Februarie conferința tineretului din țările Europei Centrale. Au participat la lucrările acestui important for tineresc delegații țărilor dunărene și centrale: România, Bulgaria, Jugoslavia, Austria, Ungaria, Cehoslovacia și Polonia.

Delegația română a fost compusă din d-nii: Ovidiu Vlădescu, Pompiliu Voiculesț, Stanciu Stoian, Al. Popa, Paul Teodorescu, dr. Octav Costăchel (Iași), V. Nistor, Al. Danielopol, Gr. Basarabeanu, Oreviceanu, Huszar (Madosz).

La deschiderea conferinței, dl. dr. Kasperek, președintele comitetului cehoslovac al tineretului și președintele conferinței a spus, între altele:

„Tineretul vrea pace, dreptate și ordine. Ne-am reunit aici pentru a delibera asupra chestiunilor privitoare la edificarea Europei Centrale. După ce am făcut numeroase eforturi pentru ca totul să reușească pe cât mai bine cu putință, ne exprimăm nădejdea că această conferință va fi încoronată de succes și că ea va însemna primul pas spre apropierea tinerei generații din statele dunărene.

Vrem să privim în față starea actuală de lucruri, așa cum se prezintă ea. Noi cehoslovacii, ne dăm seama că interesele statului nostru concordă cu interesele statelor din Europa Centrală. Pentru aceasta, trebue să căutăm să stabilim un acord și o înțelegere mutuală.

Făcând astfel, noi vom fi cu adevărat buni cetățeni ai statelor noastre și buni europeni. Statele noastre au, ca și celelalte state europene, un interes egal ca edificarea Europei Centrale să reușească, aceasta ar însemna o colaborare strânsă între statele mici din Europa Centrală și ar întări importanța și independența lor economică, culturală și politică.

O Europă Centrală consolidată nu poate fi un instrument pentru valorificarea intereselor egoiste, ci un instrument de pace pentru întreaga Europă. Colaborarea statelor mici din bazinul dunărean poate fi considerată ca o garanție a independenței lor“.

LUCRĂRILE ȘI REZOLUȚIILE COMISIUNILOR.

Pentru epuizarea programului de lucru a fost necesar ca lucrările să aibă loc în comisii.

S'au format, astfel, două comisii: A.) politică culturală și B.) economică-agrară. Delegația română s'a împărțit astfel: d-nii Ovidiu Vlădescu, Stanciu Stoian, Al. Popa, Pompiliu Voiculesț și Danielopol au participat la comisia A.), în timp ce d-nii V. Nistor, Paul Teodorescu, dr. Octav Costăchel și Gr. Basarabescu au luat parte la lucrările comisiei B.).

Pentru o colaborare reală în domeniul cultural, comisia culturală a

propus următoarea rezoluție, care a fost adoptată în unanimitate de conferință:

„Delegații reuniți la prima conferință a tineretului din Europa Centrală, ținută la Praga la 25—27 Februarie 1938, ocupându-se de problemele actuale privind organizarea Europei Centrale, își exprimă dorința sinceră de a lucra pentru adâncirea schimburilor culturale reciproce și de a pregăti drumul spre o mai bună colaborare între toate țările Europei Centrale.

Noi, tinerii, putem fi cei mai activi în acest domeniu, dat fiind că noi nu participăm în mod direct la conducerea vieții politice și la soluționarea problemelor economice, în timp ce în cultură putem aduce rezultate concrete în ce privește apropierea popoarelor noastre.

Ținând seama de acest fapt, tineretul Europei Centrale își propune:

1. să propage spiritul de pace și de colaborare între popoarele noastre și să creeze astfel atmosfera francă și amicală, necesară scopurilor noastre comune;

2. să încurajeze studiul limbilor din Europa Centrală;

3. să desvolte schimburile în domeniul științelor și artelor și să încurajeze traducerile literare și comunicarea liberă a operelor științifice, artistice și literare;

4. să folosească bursele de studii existente și să propună crearea unor noi burse;

5. să desvolte schimburile de studenți, de profesori și de cititori și să încurajeze încheierea de convențiuni culturale între țările respective;

6. să creeze un premiu literar pentru o istorie culturală a bazinului dunărean și să editeze un ziar al tineretului din Europa Centrală;

7. să încurajeze călătoriile de studii și de stagii, să desvolte legăturile turistice și să organizeze tabere și școli de vară;

8. să organizeze pentru înfăptuirea acestor puncte colaborarea strânsă a tuturor organizațiilor de tineret în țările respective, având interese comune și fiind animate de aceiași idee“.

Comisiunea economică a elaborat următoarea rezoluție adoptată în unanimitate în ședința plenară a conferinței:

„Delegații reuniți în prima conferință a tineretului din Europa Centrală, ocupându-se de problemele actuale cu privire la organizarea economică a Europei Centrale, exprimă dorința lor vie de a lucra pentru dezvoltarea schimburilor comerciale și să pregătească astfel drumul spre o colaborare mai strânsă între toate țările Europei Centrale.

Delegații își exprimă increderea în viitorul economic al Europei Centrale și în lărgirea progresivă a bazei relațiilor sale comerciale; ei au convingerea că un studiu aprofundat al situației economice din țările Europei Centrale ar putea să, dea, în concluzie, directive pentru realizări practice în orientarea economică a acestor țări.

Conferința tineretului consideră ca un mijloc eficace pentru realizarea acestor scopuri punerea în practică a regimului vamal preferențial între statele Europei Centrale, considerate ca un ansamblu destinat unei colaborări inițiale.

Conferința consideră ca o sarcină urgentă rezolvarea problemei plasării excedentelor producției agricole și ale produselor manufacturate. Soluția acestei probleme nu poate fi găsită decât în măsura în care ea va deveni scopul urmărit de ansamblul statelor Europei Centrale și nu numai de fiecare stat separat“.

CONVOCAREA UNEI CONFERINȚE AGRARE.

Conferința propune măsurile următoare:

„Luând cunoștință de convocarea unei conferințe agrare internaționale la Varșovia, care va fi primul pas spre colaborarea organizațiilor de tineret agrar din diferite țări, conferința recomandă delegațiilor organizațiilor agrare și țărănești să participe la conferința dela Varșovia.

Dată fiind dezvoltarea exagerată, dela război încoace, a autarhiei economice în țările Europei Centrale, conferința consideră că, pentru o adevărată colaborare în Europa Centrală, fiecare țară trebuie să facă sacrificii reciproce în domeniul industrial și agrar. Viitoarea conferință va trebui să studieze după rapoartele fiecărei țări ce măsuri sunt necesare și posibile în acest domeniu.

Conferința atrage atenția asupra unui fapt constant și comun statelor din Europa Centrală: decalajul existent între prețurile produselor industriale și prețurile produselor agricole și recomandă căutarea unor remedii comune în această privință.

Conferința consideră util să atragă atenția conferinței agrare dela Varșovia asupra posibilităților de a se crea burse de schimb pentru tinerii țărani din Europa Centrală.

Conferința recomandă comisiei agrare a congresului mondial, care va avea loc anul acesta la New-York, să se ocupe de fondarea unui buletin al tineretului agrar.

Conferința invită țările participante să întocmească din timp rapoarte pentru viitoarea conferință a tineretului care se va ține într'una din capitalele statelor din Europa Centrală.

*

Paralel cu conferința tineretului din Europa Centrală, s'a ținut la Praga a 7-a sesiune a *consiliului mondial al tineretului*.

Au participat la lucrările consiliului mondial delegații următoarelor țări: Franța, Anglia, Spania, China, Austria, Elveția, România, Ungaria, Bulgaria, Jugoslavia, Cehoslovacia și Polonia.

Din partea României, au fost delegați la consiliul mondial d-nii Pompiliu Voiculescu și Paul Teodorescu.

Sarcina principală a celui de al 7-lea consiliu a fost organizarea congresului mondial dela New-York, care va avea loc în August a. e.

Deasemeni, consiliul a hotărât să convoace pentru luna Octomvrie la Varșovia o conferință agrară internațională, la care să fie invitate toate organizațiile de tineret țărănești, agrare, sindicale, culturale, științifice, sportive, politice, religioase etc., care au ca membrii tineri țărani sau care se ocupă cu studiul problemelor agrare.

În același timp, consiliul s'a ocupat în mod concret de participarea tineretului agrar la congresul mondial ce va avea loc la New-York. Ar fi de altfel, de neiertat pentru acest congres ca tineretul țărănesc să fie absent și să nu-și poată spune punctul său de vedere într'o dezbateră atât de importantă.

Iată pentru ce este necesar să se ia din vreme toate măsurile pentru ca tânăra generație țărănească să fie prezentă la New-York. Deplasarea cerând fonduri serioase, o subvenționare a participării rurale a fost prevăzută.

Puterea de cumpărare a agricultorilor

Cum a evoluat raportul între prețurile produselor agricole și industriale în anul 1937

Buletinul Asociației pentru studiul conjuncturii economice, publică următoarele interesante constatări cu privire la evoluția puterii de cumpărare a agriculturii în 1937, în comparație cu anii 1929—1936:

În lunile Iulie—Septembrie 1937, indicele general al prețurilor pentru produsele agricole a rămas staționar comparativ cu situația din trimestrul precedent, o ușoară urcare în compartimentele produselor vegetale fiind anulată de scăderi la produse animale și în special la prețul vitelor. Comparativ cu nivelul din trimestrul respectiv al anului precedent, urcarea prețurilor a fost de 24 la sută la indicele general, 30 la sută la cereale, 51 la sută la „alte produse vegetale“ și de abia 11 la sută la produse vegetale. Este probabil însă că în viitorul apropiat prețul vitelor

va prezenta o tendință mai susținută, deoarece începând cu luna Septembrie a acestui an, exportul animalelor a început să fie susținut de prime, plătindu-se câte 3 lei de kg. greutate vie pentru bovine, și câte 2 lei pentru ovine, exportate în Orientul apropiat.

PREȚURILE PRODUSELOR INDUSTRIALE.

Prețurile produselor industriale necesare agriculturilor au rămas aproape staționare comparativ cu trimestrul precedent, fiind însă cu 8 la sută superioare nivelului din aceeași perioadă a anului precedent. S'au înregistrat în special urcări pronunțate la prețul produselor finite metalurgice, urcare care pentru ultimele 12 luni se cifrează în total la 15 la sută pentru prețurile de gros.

Raportul între prețurile produselor agricole și industriale, adică puterea de schimb a produselor agricole, a rămas și ea aproape neschimbată, comparativ cu trimestrul precedent din anul curent, însă cu 16 la sută superioară trimestrului Iulie—Septembrie 1936.

Puterea de cumpărare a agricultorilor, — adică raportul între valoarea produselor agricole vândute efectiv (ținând seama de cantitățile ajunse pe piață în anul curent) și prețurile produselor industriale necesare agricultorilor, — a înregistrat pentru anul agricol 1936—1937 un spor de 34 la sută comparativ cu anul agricol anterior, spor care în bună parte se datorește abundenței produselor agricole, ce s'au putut destina vânzării, din cauza recoltei foarte abundente înregistrată în anul 1936.

PERSPECTIVE PENTRU 1938.

Pentru anul agricol 1937—1938, puterea de cumpărare a agricultorilor va fi probabil în scădere, deoarece recolta nouă prezintă un excedent disponibil vânzării mult mai redus comparativ cu anul precedent, iar prețurile agricole vor rămâne în cel mai bun caz staționare. Totuși, agricultorii vor intra în noul an cu gospodării întărite în urma restabilirii inventariului făcut în mare măsură în cursul anului agricol expirat.

INDICI PREȚURILOR PRODUSELOR AGRICOLE ȘI INDUSTRIALE.

1929	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1930	53,0	88,4	84,7	68,2	93,2	73,2
1931	40,8	62,9	61,2	50,8	74,5	68,2
1932	46,6	55,6	44,5	47,7	68,6	69,5
1933	43,5	58,3	40,6	44,9	69,0	65,1
1934	44,7	49,6	39,4	44,1	74,1	59,5
1935	47,9	51,8	47,8	48,4	89,5	54,1
1936	52,8	57,8	53,9	54,0	102,9	52,5
1936 Ianuarie-Martie	53,1	57,6	51,1	53,6	106,9	50,1
Aprilie-Iunie	49,7	59,6	53,4	51,7	102,2	50,6
Iulie-Septembrie	50,2	54,6	53,1	52,4	99,8	52,6
1937 Septembrie	64,6	79,0	59,1	65,3	107,3	60,9

NOTA : Intreg tabloul se referă la anii calendaristici și este calculat pe baza prețurilor de gros. Coloana (1) reprezintă media ponderată prin cantități vândute, în mijlociu, a prețurilor la grâu, porumb orz, orez; coloana (2) reprezintă media ponderată pentru fasole, floarea soarelui, cartofi și vin; coloana (3) reprezintă media ponderată pentru carne de vacă, carne de porc, untură, găini, ouă, piei de vacă; coloana (4) reprezintă media ponderată a coloanelor (1), (2) și (3); coloana (5) reprezintă media ponderată a prețurilor de gros la căldări, casmale, coase, seceri, cuie, fiare de plug, furci, lopeți, scânduri de brad, bumbaș englez, Americă indigenă ulei de floarea soarelui, petrol lampant și tutun; coloana (6) reprezintă raportul între coloanele (4) și (5).

Am primit la redacție dela 1 Ianuarie până la 28 Februarie:

„*Tărănismul*“ apare de 13 ani la București, fondată de dl. Ion Mihalache.

„*Tărănismul*“ apare de două ori pe lună și abonamentul costă 100 lei pe an; redacția și administrația sunt la București, Str. Clemenceau No. 9, Mai mult vom spune în alte vremuri.

„*Cooperafia*“ este o foarte bună revistă cooperatistă, care apare de 6 ani la București, sub conducerea unui om harnic și priceput, dl. Matei Năstăsescu. În fiecare lună „*Cooperafia*“ aduce material bogat semnat de cei mai de seamă cunoscători ai problemelor cooperatiei românești, informațiuni, dări de seamă, monografii, clișee. Putem spune, că astăzi „*Cooperafia*“ este cea mai importantă revistă cooperatistă din Țară, prin regularitatea apariției și felul cum este redactată. Noi, de aci dela Cluj, felicităm călduros pe directorul ei. „*Cooperafia*“ apare în format mijlociu de ziar, în 8 pagini, având redacția în Str. Oteteleşanu, No. 1.

„*Dacia Nouă*“ apare săptămânal, abia dela sfârșitul anului trecut. Sub titlul revistei găsim precizarea: „Săptămânalul tinerei generații“. — „D. N.“ iese în 8 pagini, format mijlociu de ziar și are ca director pe dl. A. M. Alicu, cu redacția în București, Str. Academiei No. 27.

„*Românul*“ apare cam când poate, de 21 de ani la Arad și este condus de harnicul profesor și iubitor de țărani Ilie Ardelean. În paginile acestui ziar pun probleme locale și de un cuprins mai vast un mănunchi de tineri intelectuali arădani, democrați și apropiați de lumea satelor. Serisul lor e pătruns de multă omenie și credința lor e fermă și profundă, arădani gândesc la frontiera de apus a țării la fel ca din celelalte hotare și ținuturi ale țării. Calea credinței lor este aceea pe care se va înșira — nu peste multă vreme — viața de mâine a Țării noastre.

Am mai primit la redacție:

„*Foaia Poporului*“ — Sibiu; „*Voința Bănățului*“ — Timișoara; „*Tribuna Noastră*“ — Cluj; „*Gorjanul*“ — Tg.-Jiu; „*Craiuul Maramureșului*“ — Sighet; „*Glas Rom. în Reg. Secuizată*“ — Odorhei; „*Măine*“ — București; „*Poetul*“ — Chișinău; „*Solia Dreptății*“ — Orăștie; „*Aurora Romanatului*“ — București; „*Gazeta Ciucului*“ — Gheorgheni; „*Solia*“ — Orăștie; „*Munca*“ — București; „*Cultura Creștină*“ — Blaj; „*Insemnări Ieșene*“ — Blaj; „*Progres și Cultura*“ — Tg.-Mureș; „*Secolul XX*“ — Turda; „*Murșul*“ — Tg.-Mureș; „*Satul și Școala*“ — Cluj; „*Vitrina social-politică*“ — Bărlad; „*Infrățirea Română*“ — R.-Sărat; „*Plaiuri Săcelene*“ — Satulung; „*Copilul și Satul*“ — Bacău; „*Gândul Vremii*“ — București; „*Scântea*“ — Gherla; „*Școala Maramureșană*“ — Sighet; „*Intellect*“ — București; „*Exportul Animalelor*“ — București; „*Pagini Literare*“ — Turda; „*Curierul Cooperator*“ — București; „*Orientări*“ — Moinești; „*Viața Basarabiei*“ — Chișinău, precum și:

Mihai Diaciuc—Dăscălescu: „Rășcoala iobagilor dela Bobâlna (1437—1937)“, pag. 129, Piatra-Neamț.

Ion D. Pitu, „Note și constatări“, pag. 30, Sibiu.

Asupra „Rășcoalei dela Bobâlna“ vom reveni.

LOZUL DELA
COLECTURA
OFICIALA
VĂ ADUCE NOROC!

Cluj, Strada Regina Maria No. 46

LOTERIA DE STAT

Țineți minte!

Ziua de

BCU Cluj / Central University Library Cluj

15 APRILIE

vă aduce poate cel mai
mare noroc din viața
Dumnea-voastră.

Jucați cu toată încredere
la Colectura Oficială!

COMITETUL DE REDACȚIE:

M. BIJI, GH. DRAGOȘ, C. DRĂGULESCU, E. GHILEZAN, V. IANCU,
V. JINGA, ED. MEZINCESCU, V. NOVAC, I. OANCEA, A. PAMPU,
D. I. POP, B. SCHIOPU, V. TARȚA, A. TĂTARU.

COLABORATORI:

C. ALBU, A. ANDERCO, GH. BRÂNDUȘ, I. DRAGOMIR, I. GEOR-
GESCU, I. GHEȚIE, VIRGIL MADGEARU, P. MANU, A. MIHALCA,
ROMAN MOLDOVAN, PROF. V. MOLDOVAN, O. NIȚULESCU,
A. POPOV, C. RĂDULESCU-MOTRU, C. SUCIU, I. V. TARȚIA,
V. VLASU, A. VLĂȘCEANU.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

PROFESOR VICTOR JINGA, CALEA MAREȘAL FOCH 63, CLUJ.

Abonamentul anual Lei 100
Pentru Instituții de orice fel . Lei 500

Jucați cu încredere la

LOTERIA DE STAT

Colectura Oficială

Sediul Central pentru Transilvania : Cluj, Str. Regina Maria 46.

Cooperativa „Mercur“

a studenților și licențiaților Academiei Com. din Cluj

CLUJ. STR. N. IORGA Nr. 4

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RESTAURANT

cu abonament lunar complet de Lei 780
900 și 1100.

FRIZERIE

EXCELENT INZESTRATĂ

Tunsul Lei 7, tuns-bărbierit Lei 14.

— Bacșișul strict interzis. —

Cooperativa „MERCUR“ este cea mai frumoasă realizare tinerească și românească de acest fel din toată țara.

Serviciile Cooperativei sunt folosite de oricine, nu numai de studenți.

Cum se poate
câștiga

1 MILION?

De obicei într'o afacere, pentru a realiza un câștig oarecare trebuie investit un capital însemnat

Totuși există posibilitatea de a câștiga un milion numai cu 200 lei.

Jucați la Loteria de Stat și vă veți convinge. Așa au făcut atâția jucători, cari astăzi sunt oameni fericiți.

Secretul participării la jocul Loteriei este complet asigurat.

Tragerea clasei a II-a
la 15 Aprilie 1938